МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ

КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ ТА ТОВАРОЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: **«Обгрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі»**

Здобувача вищої освіти *бакалаврського* рівня, *IV* курсу, групи *ММБ-20-1*
спеціальності *073 Менеджмент,*
освітня програма *Менеджмент митної справи*

_____ **Щепак Анастасії Олександрівни**
(підпис) *(прізвище, ім'я, по батькові)*

Науковий керівник _____ **Гребельник О.П.,** д.е.н., професор
(підпис)

Гарант освітньо-професійної
програми _____ **Мельник О.В.,** к.е.н., доцент
(підпис)

Допущено до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства
протокол від «29» 05 2024 № 13

Завідувач
кафедри _____ **Зубрицький А.І.,** *к.е.н.*
(підпис)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 3 21.05.2024

(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 14.06.2024

(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 5 (п'ять) 18.06.2024

(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: Дяківська Л.І.

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: Гнідяківська О.І.

(підпис) (ініціали, прізвище)

Дяківська О.І.

(підпис) (ініціали, прізвище)

Дяківська Т.І.

(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10			
2.Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3.Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
5.Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	92		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
92	A	5	13.06.24 р.	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет/навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітня програма Менеджмент митної справи

Затверджую
Завідувач кафедри Гребельник О.П.
«___»_____2023 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)

здобувачу вищої освіти

Щепак Анастасії Олександрівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту)
Обгрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі

Затверджена наказом ректора від «24» 10 2023 № 1429

2. Строк здачі закінченої роботи _____
3. Мета роботи полягає у дослідженні теоретичних аспектів організаційно-економічного характеру щодо правил та методів проведення експертизи в митній справі, визначення основних завдань, аналіз методики, яку використовує спеціалізована лабораторія Держмитслужби, виявлення проблем, що виникають у процесі проведення митних експертиз та розробка конкретних напрямів для їх вирішення.
Об'єкт дослідження є система експертизи в митній справі.
Предмет дослідження є обґрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі.
Орієнтовна база дослідження Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень Держмитслужби.
4. Вихідні дані до роботи навчальні посібники, підручники, монографії, наукові статті, методичні матеріали із питань методики проведення митної експертизи. У якості інформаційного забезпечення використано матеріали періодичних видань, статистичні дані Державної митної служби України, мережа Інтернет тощо
5. Перелік графічного матеріалу: 13 таблиць, 22 рисунки
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

Організаційно – економічні аспекти проведення експертизи в митній справі;

Визначення основних завдань під час проведення митної експертизи;

Роль спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досл
Держмитслужби в системі регулювання митної справи;
Аналіз функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експерт
досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз;
Удосконалення діяльності митних лабораторій
Товарознавча експертиза як основний вид митного контролю

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роб	
		За планом	Фактич
1	2	3	4
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану кваліфікаційної роботи	02.10.2023	02.10.20
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	20.10.2023	20.10.20
3	Видача завдання науковим керівником	06.11.2023	06.11.20
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її науковому керівнику	06.02.2024	06.02.20
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її науковому керівнику	02.03.2024	02.03.20
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її науковому керівнику	03.04.2024	03.04.20
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівник	23.04.2024	23.04.20
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	02.05.2024	02.05.20
9	Попередній захист роботи	14.05.2024	14.05.20
10	Отримання відгуку керівника практики	27.05.2024	27.05.20
11	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	31.05.2024	31.05.20
12	Отримання зовнішньої рецензії	05.06.2024	05.06.20
13	Захист роботи	10-13 червня 2024	10-13 чер 2024

8. Дата видачі завдання «06» листопада 2023

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи(проєкту) _____ (підпис) **Гребельник О.І** (прізвище,ініціали

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ (підпис) **Мельник О.І** (прізвище, ініціал

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ (підпис) **Щепак А.О.** (прізвище, ініціал

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

Кваліфікаційна (дипломна) робота студентки Щепак Анастасії Олександрівни є змістовним і комплексним дослідженням, яке присвячено актуальній темі обгрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі.

Структура дипломної роботи відповідає назві. В логічній послідовності досліджені питання плану. У роботі було проаналізовано проблеми, які виникають у процесі проведення митних експертиз та запропоновано конкретні напрями для їх вирішення.

В першому розділі досліджуються теоретичні аспекти проведення експертизи в митній справі.

Другий розділ бакалаврської роботи присвячено аналізу проведення експертизи спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень Держмитслужби України.

У третьому розділі бакалаврської роботи обгрунтовано напрями удосконалення проведення експертизи у митній справі.

Виконана робота за змістом і структурою відповідає завданню та методичним рекомендаціям. Результати дослідження обумовлюють практичну значущість роботи, що визначається можливістю використання запропонованих механізмів покращення експертизи в митній справі.

Випускна кваліфікаційна робота може бути допущена до захисту та заслуговує на позитивну оцінку.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

_____ _____

(підпис) (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Кваліфікаційна робота (проєкту) здобувача вищої освіти

Щепак А.О.

(прізвище, ініціали)

Після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «28» 05 2024 №13 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ **Зубрицький А.І.**

(підпис) *(прізвище, ініціали)*

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу (проєкт)
студентки 4 курсу
спеціальність 073 Менеджмент
кафедра митної справи та товарознавства
Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи
Державного податкового університету

Щепак Анастасії Олександрівни
«Обґрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі»

Актуальність теми. Актуальність дослідження правил та методів проведення експертизи в митній справі є актуальною та важливою для забезпечення ефективності митного контролю. Основою такого дослідження є аналіз правової бази, що регулює проведення митної експертизи, включаючи міжнародні угоди та національні нормативно-правові акти. Не менш важливим є вивчення різноманітних методів, що використовуються для експертизи товарів, таких як лабораторні аналізи, візуальний огляд та документальний контроль. Це дослідження має також включати оцінку ефективності цих методів та їх вплив на точність і швидкість митного оформлення. Важливим аспектом є організація та проведення експертизи, зокрема, питання кваліфікації експертів та технічного оснащення митних органів. Аналіз викликів та проблем, з якими стикаються митні органи, таких як контрабанда та фальсифікація документів, а також вивчення передових практик та інновацій у цій сфері, дозволять сформулювати рекомендації для покращення ефективності митної експертизи.

Наукова новизна. Науково-практична значимість отриманих результатів полягає у вдосконаленні сучасного механізму митного контролю та забезпеченні ефективного використання ресурсів в митній справі

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Під час виконання кваліфікаційної роботи питання було розглянуто в повному обсязі. При цьому були вирішені наступні завдання: охарактеризовано організаційно – економічні аспекти проведення експертизи в митній справі; досліджено основні завдання під час проведення митної експертизи; визначено роль спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в системі регулювання митної справи; здійснено аналіз функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз; визначено напрями удосконалення діяльності митних лабораторій; досліджено товарознавчу експертизу як основного вид митного контролю. Кваліфікаційна робота містить 22 рисунки, 13 таблиць, 2 додатки. Список використаних джерел містить 50 найменування.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, МФУ України. Рекомендації та пропозиції, сформульовані на підставі аналізу даних відкриють можливості для розробки нових правил і методів експертизи, що сприятимуть у боротьбі з митними порушеннями та забезпечать більшу об'єктивність в оцінці товарів. Отримані результати можуть послужити основою для розроблення практичних рекомендацій та стандартів, спрямованих на підвищення

Наявність недоліків. Недоліки у кваліфікаційній роботі відсутні, так як вона написана на високому рівні.

Загальний висновок і оцінка роботи. Кваліфікаційна робота викладена на актуальну тему так, як висвітлює обґрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі. Зміст кваліфікаційної роботи викладений на достатньому теоретичному рівні, має практичні значення, достатньо глибоко в логічній послідовності викладенні основні завдання кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота загалом відповідає вимогам кваліфікаційного рівня та заслуговує позитивної оцінки.

Рецензент, к.т.н., доцент, доцент кафедри товарознавства та митної справи Державного торговельно-економічного університету Володимир КОМАХА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДДІЛ КАДРІВ
Ідентифікаційний код 44470624

Підпис Комаха В. засвідчую
Начальник відділу кадрів

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Щепак Анастасія Олександрівна

Курс/група _____ММБ-20-1_____

Тема кваліфікаційної роботи:

Обгрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі.

П. І. Б. наукового керівника

Гребельник Олександр Петрович

Дата захисту:

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 93,00% Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 7,00%, цитат 0,16%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

АНОТАЦІЯ

Обґрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі

Мета роботи полягає в дослідженні теоретичних аспектів організаційно економічного характеру щодо правил та методів проведення експертизи в митній справі, визначення основних завдань, аналіз методики, яку використовує спеціалізована лабораторія Держмитслужби, виявлення проблем, що виникають у процесі проведення митних експертиз та розробка конкретних напрямів для їх вирішення.

Завдання роботи є охарактеризувати організаційно – економічні аспекти проведення експертизи в митній справі; дослідити основні завдання під час проведення митної експертизи; визначити роль спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в системі регулювання митної справи; здійснити аналіз функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз; вказати напрями удосконалення діяльності митних лабораторій; дослідити товарознавчу експертизу як основного вид митного контролю.

Предметом дослідження є обґрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі.

Об'єктом дослідження є система експертизи в митній справі.

Базою дослідження виступає Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень Держмитслужби.

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо вдосконалення сучасного механізму митного контролю та забезпеченні ефективного використання ресурсів в митній справі.

Одержані результати можуть бути використані для розроблення практичних рекомендацій та стандартів, спрямованих на підвищення ефективності митного контролю та забезпечення дотримання митних правил.

Кваліфікаційна робота містить 69 сторінок, 13 таблиць, 22 рисунки, список використаних джерел 50 найменування, 2 додатки.

Ключові слова: ідентифікація товару, митна експертиза, митниця, митна лабораторія, СЛЕД Держмитслужби, товарознавча експертиза,

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2024 рік.

Рік захисту роботи 2024 рік.

ABSTRACT

Justification of the rules and methods of examination in customs affairs

The purpose of the work is to study the theoretical aspects of an organiz and economic nature regarding the rules and methods of conducting exper customs affairs, defining the main tasks, analyzing the methodology used specialized laboratory of the State Customs Service, identifying problems that a the process of conducting customs expertise and developing specific directions f solution .

The task of the work is to characterize the organizational and economic a of the examination in customs affairs; to investigate the main tasks during the c examination; to determine the role of the specialized laboratory for examinati research of the State Customs Service in the customs regulation system; to carry analysis of the functioning of the specialized laboratory for examination and re of the State Customs Service in the context of conducting customs examinati indicate directions for improving the activities of customs laboratories; to inve commodity expertise as the main type of customs control.

The subject of the study is the substantiation of the rules and methods of examination in customs affairs.

The object of the study is the method of customs examination.

The basis of the research is the specialized laboratory for expertise and re of the State Customs Service.

Based on the results of the study, conclusions were formulated regard improvement of the modern mechanism of customs control and ensuring the ef use of resources in customs affairs.

The obtained results can be used to develop practical recommendatio standards aimed at increasing the effectiveness of customs control and en compliance with customs rules.

The qualification work contains 69 pages, 13 tables, 22 figures, a list o sources, 50 titles, 2 appendices.

Keywords: product identification, customs examination, customs, c laboratory, TRACE of the State Customs Service, commodity examination,

The year of performance of qualification work is 2024.

The year of job protection is 2024.

З М І С Т **Стор.**

ВСТУП…… 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ В МИТНІЙ СПРАВІ …… 9

1.1. Організаційно – економічні аспекти проведення експертизи в митній справі…… 9

1.2. Визначення основних завдань під час проведення митної експертизи…… 17

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЮ ЛАБОРАТОРІЄЮ З ПИТАНЬ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ДЕРЖМИТСЛУЖБИ УКРАЇНИ…… 24

2.1. Оцінка ефективності діяльності спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в системі регулювання митної справи …….. 24

2.2. Аналіз функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз……. 34

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ У МИТНІЙ СПРАВІ…… 47

3.1 Удосконалення діяльності митних лабораторій…….. 47

3.2 Товарознавча експертиза як основний вид митного контролю…….. 57

ВИСНОВКИ…… 62

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……... 65

ДОДАТКИ……... 71

ВСТУП

Актуальність теми. Проведення експертизи в митній справі є надзвичайно актуальною в сучасному світі, оскільки міжнародна торгівля стала стратегічно важливою для економічного розвитку країн. Зростаюча глобалізація та збільшення транскордонних операцій ускладнюють контроль за переміщенням товарів через кордони. Проведення експертизи в митницях є необхідним для запобігання порушенням митних правил, контрабанді та іншим незаконним діям у сфері торгівлі. Експертиза визначається як систематичний та об'єктивний аналіз товарів або документів, що виконується кваліфікованими фахівцями з метою встановлення їх характеристик, якості або вартості. Правильно організована експертиза забезпечує ефективне виявлення недекларованих товарів, має на меті виявлення підроблених товарів, інші незаконні практики та порушення митних правил. Справедливість та об'єктивність експертизи залежать від наявності чітких правил та стандартів, що регулюють її проведення. Надання відповідних методів та кваліфікованих фахівців важливо для забезпечення ефективності процесу митної експертизи та підтримки законності в міжнародній торгівлі. Тому дослідження цієї теми є важливим для подальшого розвитку митної системи та забезпечення стабільності та прозорості у міжнародній торгівлі.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Питання методики проведення експертизи в митній справі висвітлюється в працях як українських вчених, так і вчених зарубіжних країн, які безпосередньо стосувалися проблем правового статусу спеціалістів та експертів у митній справі, зокрема: Артюха Т.М., Бандурки О. М., Басистої І. В., Брачука А. О., Варавіної І. А., Ємеця А. В., Карпенка Г. Л., Маслової А. Б., Мруця В.С, Найденка О. Є., Пунди О. О., Рувіна О. Г., Сушкової О. Є., Шитової Л. В.

Однак, незважаючи на розгляд у працях останніх статусу спеціалістів та експертів, в основному вони дослідили проблеми проведення експертизи спеціалізованими митними органами, а питання експертиз, що проводить

Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень Держмитслужби досліджено ще не було.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає у дослідженні теоретичних аспектів організаційно-економічного характеру щодо правил та методів проведення експертизи в митній справі, визначення основних завдань, аналіз методики, яку використовує спеціалізована лабораторія Держмитслужби, виявлення проблем, що виникають у процесі проведення митних експертиз та розробка конкретних напрямів для їх вирішення.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- охарактеризувати організаційно – економічні аспекти проведення експертизи в митній справі;
- дослідити основні завдання під час проведення митної експертизи;
- оцінити ефективність діяльності спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в системі регулювання митної справи;
- здійснити аналіз функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз;
- вказати напрями удосконалення діяльності митних лабораторій;
- дослідити товарознавчу експертизу як основного вид митного контролю.

Об'єктом дослідження є система експертизи в митній справі.

Базою дослідження є Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень Держмитслужби.

Предметом дослідження є обґрунтування правил та методів проведення експертизи в митній справі.

Методи дослідження. У ході кваліфікаційної роботи були використанні такі методи: структурно-логічний аналіз (для побудови логіки та структури кваліфікаційної роботи); загальнонаукові методи аналізу й синтезу (при дослідженні методики проведення митної експертизи); статистичний аналіз (при

обґрунтуванні підходу до проведення аналізу функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз); системно - структурний (для визначення проблем під час проведення митної експертизи та напрямів їх вирішення).

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять: навчальні посібники, підручники, монографії, наукові статті, методичні матеріали із питань методики проведення митної експертизи. У якості інформаційного забезпечення використано матеріали періодичних видань, статистичні дані Державної митної служби України, мережа Інтернет тощо.

Науково-практична значимість одержаних результатів. Науково-практична значимість отриманих результатів полягає у вдосконаленні сучасного механізму митного контролю та забезпеченні ефективного використання ресурсів в митній справі. Ця робота відкриває можливості для розробки нових правил і методів експертизи, що сприятимуть у боротьбі з митними порушеннями та забезпечать більшу об'єктивність в оцінці товарів. Отримані результати можуть послужити основою для розроблення практичних рекомендацій та стандартів, спрямованих на підвищення ефективності митного контролю та забезпечення дотримання митних правил.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота містить 13 таблиць, 22 рисунки, 2 додатків. Список використаних джерел містить 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ В МИТНІЙ СПРАВІ

1.1. Організаційно – економічні аспекти проведення експертизи в митній справі

Проведення експертизи в митній справі є ключовим етапом у визначенні правомірності та обґрунтованості митних операцій. Цей процес включає в себе ретельний аналіз товарів з метою визначення їхньої вартості, походження та класифікації за митними правилами. Організаційно-економічні аспекти експертизи включають в себе розподіл відповідальності між спеціалізованими експертами, забезпечення необхідних ресурсів для проведення обстежень та забезпечення незалежності процесу оцінки. Ефективне проведення експертизи сприяє забезпеченню справедливості та дотриманню митних законів і правил.

Чинний Митний кодекс не дає визначення поняття митної експертизи. У статті 515 Митного кодексу України вказано, що експертиза призначається, якщо для з'ясування питань, що виникають у справі про порушення митних правил, виникла потреба у спеціальних знаннях з окремих галузей науки, техніки, мистецтва, релігії тощо. Зазначена експертиза не є судовою експертизою [1].

Серед науковців існують різні думки стосовно сутності поняття «митна експертиза» (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Сутність поняття «митна експертиза»

№	Автор, джерело	Характеристика
1	Бавико О. [2, с. 7]	«Експертиза в митній справі представляє одну з форм або проявів державного контролю зовнішньоекономічної діяльності».
2	Ємченко І. [3, с. 135]	«При здійсненні державної митної справи вирішується цілий комплекс загальних задач держави, що вимагає проведення різних видів експертиз, важливою з яких є митна експертиза».
3	Єфименко Л. [4, с. 122]	«Проведення експертиз в митній справі є механізмом отримання необхідної інформації та доказів у справах про митні правопорушення при здійсненні митного контролю».

Продовження таблиці 1.1

4	Пунда О. [5, с. 107]	«Митним експертизам відведено у всіх цих процесах винятково важливе значення, а отже, правові норми в цій сфері повинні бути спрямовані на те, щоб коригувати організаційно-правові та оперативні заходи відповідно до вимог сьогодення».
5	Найденко О. [6]	«Процесуальні дії, що здійснюються митними органами або кваліфікованими фахівцями (експертами) задля отримання інформації при здійсненні процедури митного оформлення товарів».
6	Брачук А.[7]	«Спеціальне науково практичне дослідження, яке проводиться експертом з метою вирішення задач державної митної справи».

Джерело: складено автором на основі даних

На наш погляд, митна експертиза є спеціалізованим процесом систематичного аналізу товарів або об'єктів, що перетинають митний кордон, з метою визначення їхньої придатності для митного оформлення, відповідності митним правилам та законодавству, а також встановлення їхньої вартості, походження та класифікації. Цей процес виконується кваліфікованими фахівцями з використанням спеціальних методів та технічних засобів для забезпечення об'єктивності та достовірності результатів.

Метою проведення експертизи є отримання науково обґрунтованого, належним чином процесуально оформленого висновку експерта про виявлені ним факти, які разом з іншими джерелами доказів будуть оцінені посадовою особою Державної митної служби України (далі – Держмитслужба) чи судовим органом [7].

Митні експертизи виконують важливу функцію у сфері контролю за дотриманням норм та правил щодо перетину товарами державного кордону. Тому митні експертизи на відміну від інших видів експертиз мають свої характерні ознаки, такі як: предмет, об’єкти, задачі та методи дослідження (рис. 1.1.).

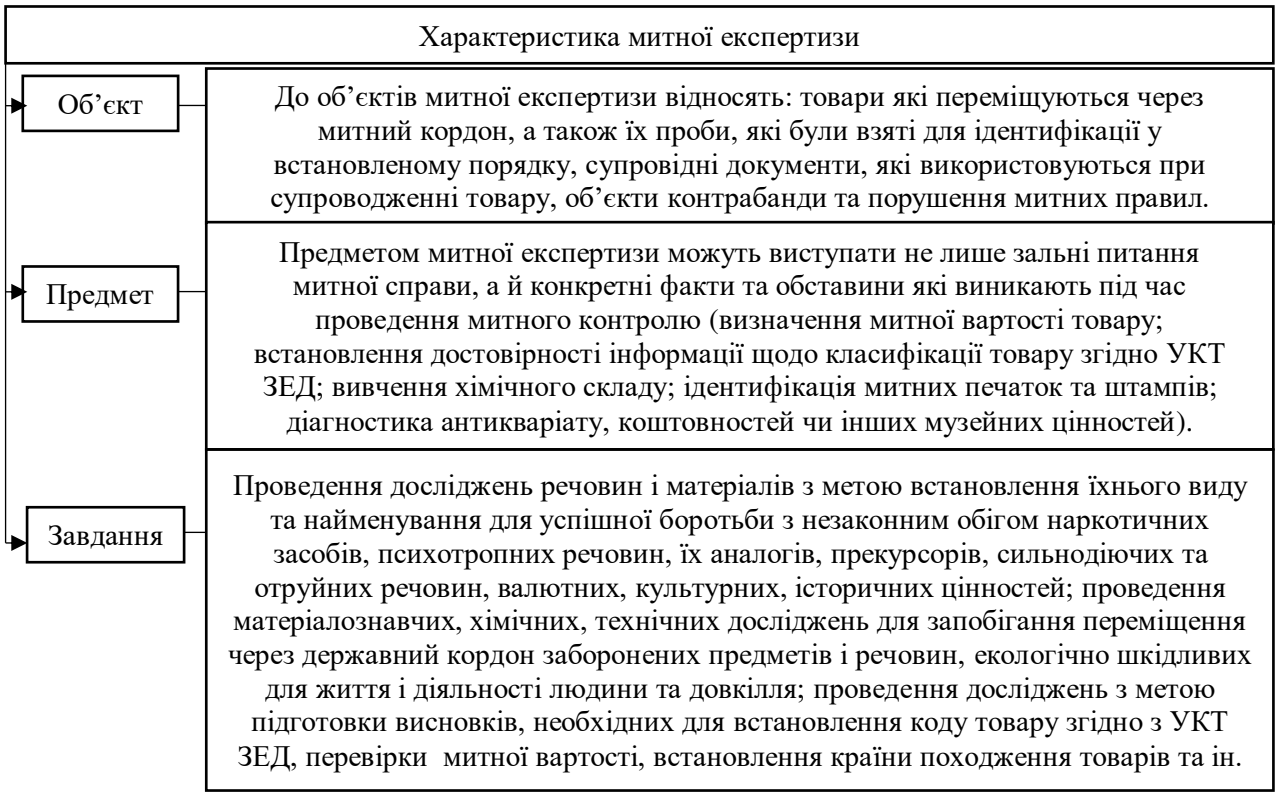


Рис. 1.1. Характеристика митної експертизи

Джерело: складено автором на основі [7,9]

Окрім вище вказаного, предметом митної експертизи можуть виступати звернення поставлені оперативними працівниками під час проведення боротьби з контрабандою та іншими порушеннями митного контролю та митних правил. У разі потреби до проведення митного контролю можуть долучатись спеціалісти та експерти. Залучення спеціалістів та експертів для проведення митної експертизи проводиться керівником митного органу або його заступником, за умови погодження з керівником установи де працює експерт. Виплати, пов'язані з залученням спеціалістів та експертів, а саме відшкодування витрат, пов'язаних із їхньою участю в здійсненні митного контролю, а також включаючи витрати на проїзд, добові за час перебування у відрядженні та винагороду за виконану роботу, оплачують з коштів державного бюджету. Відшкодування витрат експертам здійснюється декларантом, у випадку коли декларант залучає спеціалістів за власним бажанням [1].

Основними напрямками експертизи товарів митній справі є [1]:

- класифікація товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- перевірка задекларованої митної вартості товарів;
- встановлення країни походження товарів;
- встановлення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих чи отруйних речовин;
- встановлення належності товарів до предметів, що мають художню, історичну чи археологічну цінність;
- встановлення належності товарів до таких, що виготовлені з використанням об'єктів права інтелектуальної власності.

Виходячи з напрямів митної експертизи слід виділити такі види митних експертиз (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Види митних експертиз

Вид	Характеристика
Ідентифікаційна	дослідження щодо встановлення відповідності (тотожності) характеристик конкретного товару даним, зазначеним на маркуванні і/або в супровідних документах або інших засобах інформації, зразку-еталону (його технічному опису), вимогам нормативних документів, приналежності товару до однорідної групи товарів або до контрольованого переліку товарів тощо.
Класифікаційна	дослідження щодо визначення коду товарів, що переміщуються через митний кордон України, згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності.
Технологічна	дослідження щодо встановлення відповідності процесу виготовлення продукції технологічному режиму виробництва; дослідження щодо визначення можливості розміщення товару під митний режим переробки на (поза) митній території України під митним контролем.
Товарознавча	дослідження основних характеристик (споживних властивостей) товару за органолептичними та фізико-хімічними показниками і процесів, під час яких вони формуються і зберігаються.
Мистецтвознавча	дослідження щодо визначення історичної, художньо-культурної, наукової значущості витворів мистецтва і предметів антикваріату.
Оціночна	дослідження щодо визначення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України, згідно з методами, встановленими Митним кодексом.

Джерело: складено автором на основі [6]

Взагалі видова класифікація митної експертизи охоплює найважливіші напрямки дослідження матеріалів та речовин [10]:

- хімічна експертиза вирішує питання якісного та кількісного хімічного складу речовин, товарів, субстанцій та їх фізико-хімічних властивостей;
- класифікаційні експертизи спрямовані на визначення технічних параметрів та властивостей згідно з УКТЗЕД;
- матеріалознавчі експертизи здійснюються з метою уточнення митного найменування товарів за УКТЗЕД та дають змогу визначити матеріали, з яких виготовлені різні товари;
- товарознавчі експертизи здійснюються з метою визначення вартості товарів шляхом аналізу якісних та кількісних характеристик;
- гемологічні експертизи спрямовані на визначення виду та класу дорогоцінних, напівдорогоцінних декоративних каменів, визначення їх природи, ваги, геометричних характеристик, якості та інших показників;
- технічну експертизу документів здійснюють з метою визначення тотожності документів, печаток, штампів, банкнот, акцизних марок, голографічних етикеток;
- експертиза на віднесення до контрольних списків. Цей вид досліджень необхідний для визначення наркотичних та психотропних речовин, сильнодіючих препаратів та прекурсорів;
- інші види експертиз, необхідні для митного оформлення продукції, серед них експертиза об'єктів невідомої природи, експертиза культурної, історичної та художньої цінності тощо.

Експертизи пов’язані з трьома видами діяльності митних органів: митне оформлення і митний контроль, розслідування і розгляд справ про порушення і злочини в митній справі, реалізація конфіскованих і обернених іншими способами у державну власність товарів.

Угрупування видів митних експертиз залежно від напряму діяльності митних органів включає три класи (рис. 1.2):

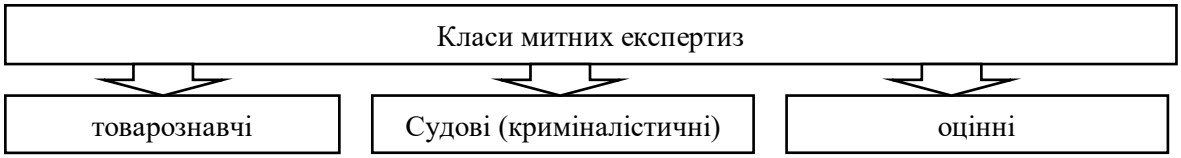


Рис. 1.2. Класи митних експертиз

Джерело: складено автором на основі [13]

Митна експертиза проводиться Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень Державної митної служби України (далі - СЛЕД Держмитслужби). Більш детально про її діяльність познайомимось у другому розділі нашого дослідження.

Експертиза проводиться за запитом, форма якого затверджена наказом Міністерства фінансів України № 1058 [11]. В запиті мають відображатися підстава та мета направлення запиту, визначаються завдання для дослідження (аналізу, експертизи), а саме які характеристики товару (склад, фізичні, фізико-хімічні властивості тощо) необхідно перевірити або встановити.

До запиту додаються (рис. 1.3):

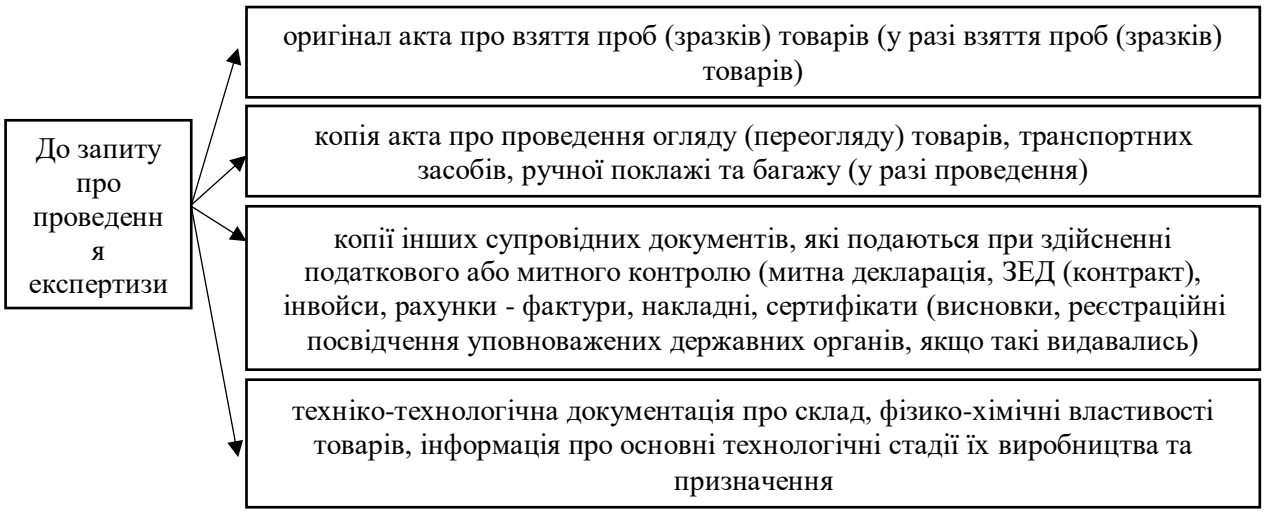


Рис. 1.3. Перелік документів, що додаються до запиту про проведення експертизи

Джерело: складено автором на основі [11]

Етапи підготовки до проведення митної експертизи включають в себе [8]:

- визначення виду експертизи залежно від галузі спеціальних знань, потрібних для вирішення поставлених питань, і категорії об’єктів, які досліджуються;

- визначення послідовності проведення експертиз у випадку, коли одні й ті ж самі об’єкти підлягають різним експертним дослідженням або коли проведення одних експертиз обумовлено результатами інших;

- визначення часу проведення експертизи – експертиза призначається тоді, коли зібрано всі потрібні для її проведення матеріали;

- підготовка об’єктів, матеріалів справи про порушення митних правил для проведення експертизи. Визначається кількість предметів, що передаються на дослідження, відбираються проби й зразки, установлюються фактичні відомості, потрібні для надання обґрунтованого висновку. Допомогою в підготовці матеріалів для експертизи можуть бути консультації з експертами, яким буде доручено проведення експертизи, ознайомлення з рекомендаціями, викладеними в методичній літературі;

- вибір експертної установи або експерта (спеціаліста).

Узагальнена схема проведення митної експертизи наведена на рис. 1.4.



Рис. 1.4. Схема проведення митної експертизи

Джерело: складено автором на основі [11]

Про взяття проб і зразків складається протокол, форма якого затверджена наказом Міністерства фінансів України № 652 від 31.05.2012 року [12].

В протоколі про взяття проб і зразків вказують інформацію про: інспектора митного органу, який склав протокол; експерта та понятих; особу, яка притягується до відповідальності за порушення митних правил; реквізити постанови про взяття проб і зразків; використані технічні засоби при отриманні проб і зразків; перелік проб і зразків, які було отримано.

Також цим наказом затверджено форми постанови про призначення експертизи, постанови про взяття проб і зразків, в яких відображають такі дані (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Інформація, яка міститься в документах при проведенні митної експертизи

Постанова про призначення митної	Постанова про взяття проб і зразків
вид митної експертизи, яку збираються провести; інформація про експерта, який буде проводити митну експертизу; перелік матеріалів, які передаються експерту для проведення митної експертизи; перелік запитань, які мають бути поставлені перед експертом.	вид митної експертизи, яку збираються провести; одержані проби і зразки для проведення митної експертизи; дані осіб, які притягуються до відповідальності за порушення митних правил; інформація про експерта, якого буде залучено до проведення відбору проб (зразків).

Джерело: складено автором на основі [12]

Отже, митна експертиза представляє собою систематичний аналіз товарів та об'єктів, які перетинають митний кордон, з метою визначення їхньої придатності для митного оформлення та відповідності митним правилам. Цей процес забезпечується кваліфікованими фахівцями за допомогою спеціальних методів та технічних засобів для забезпечення об'єктивності та достовірності результатів. Митні експертизи виконують важливу функцію у контролі за дотриманням митних правил, включаючи боротьбу з контрабандою. Вони охоплюють різні напрямки, такі як хімічна, класифікаційна, матеріалознавча, товарознавча, гемологічна та інші експертизи, що спрямовані на визначення якості, складу та характеристик товарів. Окрім того, вони пов'язані з трьома

видами діяльності митних органів: митним оформленням, митним контролем та розслідуванням порушень.

1.2. Визначення основних завдань під час проведення митної експертизи

Митна експертиза відіграє критичну роль у забезпеченні безпеки та ефективності митного контролю. Основне завдання цього процесу полягає в оцінці та перевірці товарів, що перетинають кордон, з метою виявлення порушень митних правил та недекларованих товарів. Під час митної експертизи проводяться детальні огляди та аналіз товарів згідно з встановленими стандартами. Крім того, експертиза спрямована на виявлення потенційно небезпечних або заборонених предметів, що можуть шкодити громадській безпеці або здоров'ю громадян. Важливим аспектом є також виявлення спроб обману чи ухилення від сплати мита або податків шляхом незаконного переміщення товарів через кордон.

Не підлягає сумніву твердження, що неточне формулювання завдань та питань при призначенні митної експертизи товарів в кінцевому результаті негативно позначається на кінцевому результаті, оскільки найчастіше експертам доводиться уточнювати завдання у посадової особи митного органу або цитувати у своїх висновках, дублюючи некоректно сформульовані питання. При призначенні митної експертизи товарів посадова особа митного органу ставить перед експертом конкретне завдання та визначає коло питань, у межах яких має бути проведена експертиза. Важливо відзначити, що митне законодавство не допускає постановки завдань, які можуть виходити за межі компетенції експертів або мають виключно правовий характер, а також питань, для роз’яснення яких не потрібні спеціальні пізнання експертів або не мають відношення до об’єкта дослідження через властивості останнього. Можна констатувати факт, що завдання щодо призначення митної експертизи - це основний змістовний

орієнтир для експерта, оскільки від чіткості постановки ним питань залежить і ясність відповідей.

Експерту необхідно точно дотримуватися змісту завдання, питання якого наводяться у формулюваннях, прописаних у рішенні про призначення митної експертизи. При цьому, якщо формулювання завдання вимагає уточнення, але експерту зрозуміла його суть, то після дослівного його цитування може бути зазначено, як саме на основі своїх спеціальних та (або) наукових знань та компетенцій експерт розуміє це питання. Варто зазначити, що змінити формулювання завдань експерт має право лише за погодженням із посадовою особою митного органу, яка призначила експертизу. Проте для зручності роботи з проведення митної експертизи за експертами закріплено право змінювати послідовність таких завдань, якщо початкове формулювання залишається без виправлень [1, 14].

Техніка постановки питання щодо призначення завдання митної експертизи показана на рис. 1.5.

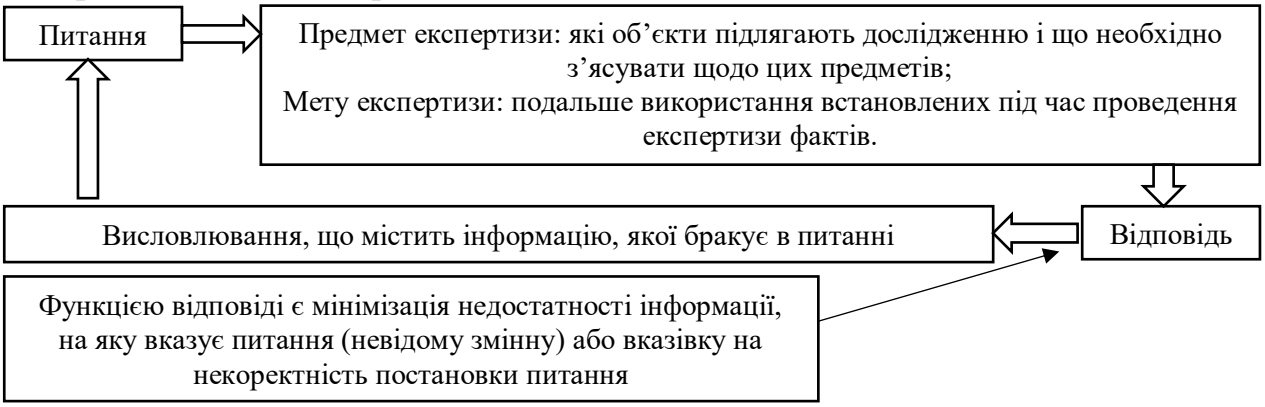


Рис. 1.5. Техніка постановки питання щодо призначення завдання митної експертизи

Джерело: складено автором на основі [15,16,17]

При призначенні митної експертизи посадовою особою митного органу перед експертом ставиться певне завдання та встановлюється коло та зміст завдань, із яких має бути проведена експертиза. При цьому митним законодавством не допускається постановка питань:

- що виходять за межі компетенції експерта (це може бути підставою для відмови у проведенні експертизи);
- для роз’яснення яких не потрібні спеціальні експертні знання;
- мають правовий характер;
- які можуть ставитися до об’єкта дослідження через його властивості.

Алгоритм дій для коректної постановки завдання щодо призначення митної експертизи наведено в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень [18].

Ціль згаданого документа зводиться до надання методологічної допомоги посадовим особам митного органу при призначенні митної експертизи. Запропонований інструкцією алгоритм дій складається з кількох етапів, які показані на рис. 1.6.

I етап	Оцінюються ризикові ситуації та визначаються можливі товари ризику або прикриття, під виглядом яких може декларуватись товар
II етап	Перед експертом ставлять стандартні завдання при з’ясуванні обставин, які не дозволяють однозначно обрати ласифікаційний код, призначають додаткову митну експертизу
III етап	Перед експертом ставлять загальне завдання з переліку завдань при призначення товарознавчої екпертизи

Рис. 1.6. Послідовність завдань щодо призначення митної експертизи

Джерело: складено автором на основі [18,19,20]

Після формулювання завдання необхідно провести оцінку його коректності згідно з критеріями, наведеними на рис. 1.7. Спираючись на наведене, можна дійти до висновку, що перший критерій містить заборону на відсутність у завдання певного (чіткого) смислового змісту, а другий і третій критерії накладають заборону на можливу багатозначність (можливість тлумачення (трактування)) суті завдання.

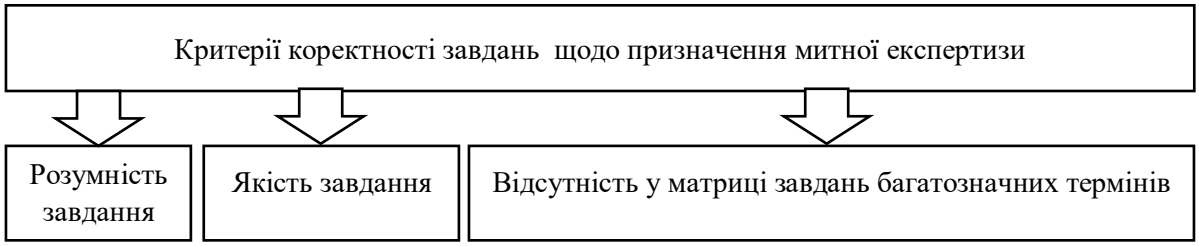


Рис. 1.7. Критерії коректності завдань щодо призначення митної експертизи

Джерело: складено автором на основі [1,16]

Визначивши основні елементи під час формування завдань митної експертизи, охарактеризуємо самі завдання митної експертизи:

- фінансове завдання. Під час митних експертиз важливо визначити фінансові аспекти операцій, зокрема правильність оцінки товарів, відповідність декларованої вартості, перевірка наявності податкових зобов'язань та відповідність вимогам податкового законодавства;
- контрольне завдання. Експертиза включає в себе контроль за дотриманням митних правил, перевірку наявності необхідної документації для проведення митного оформлення, а також виявлення можливих порушень митних правил та процедур;
- економічне завдання. У рамках експертизи проводиться аналіз економічних аспектів міжнародної торгівлі, включаючи визначення вартості товарів, розрахунок митних платежів, оцінку впливу митних обмежень на економічний розвиток тощо;
- кримінально-статистичне завдання. Експертиза може включати аналіз статистичних даних з метою виявлення тенденцій у сфері міжнародної торгівлі, а також виявлення можливих кримінальних дій, таких як контрабанда, шахрайство або незаконне переміщення товарів через кордон;
- охоронне завдання. Під час експертизи також здійснюється контроль за дотриманням митних та безпекових вимог, виявлення небезпечних чи заборонених товарів, а також перевірка наявності необхідних дозволів та сертифікатів на ввезення/вивезення товарів.

Під час виконання даних завдань до експерта може виникнути ціла низка питань. В процесі постановки питань експерту при призначенні митної експертизи необхідно дотримуватися ряду основоположних правил, які показані на рис. 1.8.

I	Першочергова вимога – практична необхідність вирішення поставлених питань. Примітка: неприпустима постановка питань, що мають значення в конкретній ситуації
II	Питання мають бути сформульовані чітко, просто та однозначно. Примітка: не слід надавати питання наукоподібної форми і використовувати «ідентичність», «ступінь ідентичності », « ідентифікувати» тощо.
III	Не слід допускати повторюваних, суперечливих і взаємовиключних питань.
IV	Перелік питань у рішенні про призначення експертизи рекомендується починати, дотримуючись певної логічної послідовності: від загального до приватного

Рис. 1.8. Правила постановки питань експерту

Джерело: складено автором на основі [1,16,21]

Зазначені правила передбачають, що кожне питання має містити два елементи: матрицю та невідому змінну. Під матрицею, яку можна назвати передумовою питання, слід розуміти інформацію, яка тією чи іншою мірою міститься у питанні і є підставою для постановки питання. Невідомою зміною питання слід вважати інформацію, на відсутність якої у цьому питанні вказується. При цьому можна з впевненістю стверджувати, що тільки одночасна наявність цих двох складових уможливлює постановку самого питання, передбачає характер відповіді і визначає його загальну схему.

Для формулювання якісних питань слід дотримуватися теорії їх постановки та в першу чергу враховувати класифікацію питань, зважаючи на підстави їх виникнення (рис. 1.9). Наприклад, за характером інформації, на відсутність якої вказує питання виділяють дві категорії питань, так звані «чи-запитання» і «що-запитання», а за будовою питання поділяють на прості (елементарні) і складні [22].

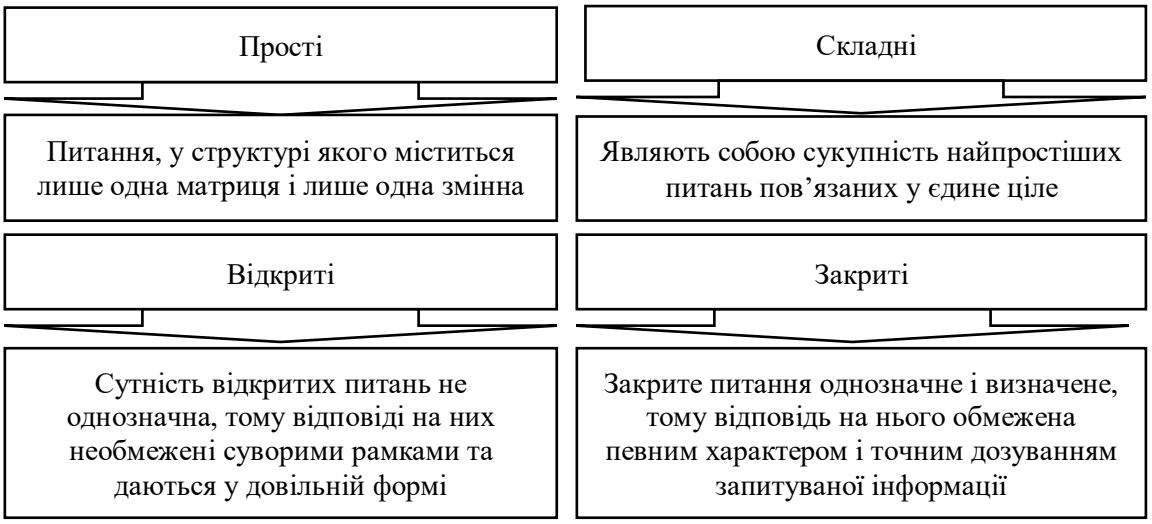


Рис. 1.9. Класифікація питань щодо їх будови

Джерело: складено автором на основі [21,22,23]

На додаток до наведеної класифікації, представленої на рис. 1.9, слід зазначити, що складне питання може складатися з кількох матриць та однієї невідомої змінної (наприклад, «Чи встановлені у досліджуваного об'єкта інтелектуальної власності ознаки винаходу»?); з однієї матриці та кількох невідомих змінних (наприклад, «Які ознаки фальсифікації наданого для митної експертизи зразка товару та які способи були використані при фальсифікації цього товару»?); або з кількох матриць та кількох невідомих змінних (наприклад, «Чи використовуються при виробництві досліджуваних товарів корисні моделі та чи встановлено у поданих зразках об'єкта інтелектуальної власності наявність атрибутів корисної моделі, патенти на які належать третім особам»?). При цьому як рекомендація при складанні склад-ного питання для митного експерта варто відзначити доцільність поділу питання на елементарні підпитання, що дозволить оцінити їх якість і знизити ймовірність плутанини при відповіді.

Найбільш важливими питаннями, які ставляться перед експертом є:

- класифікація товару згідно з УКТЗЕД;
- визначення митної вартості товарів;
- оцінка ринкової вартості товарів, виходячи з їх якісних показників (марки, сорту, виду, натуральності матеріалів тощо);

- ідентифікація справжності митних печаток, штампів та інших знаків митного забезпечення товарів і документів;
- встановлення екологічної й експлуатаційної безпеки товарів;
- визначення хімічного складу і фізичної структури товарів (речовин);
- визначення характеру товару (ліцензійний, підакцизний, подвійного призначення);
- установлення можливості реалізації товарів, звернених у державну власність, і визначення їхньої споживчої вартості;
- ідентифікація наркотичних і психотропних речовин;
- визначення країни походження товару;
- діагностика коштовностей, антикваріату, музейних цінностей та ін [8].

Отже, митна експертиза відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки та ефективності митного контролю, перевіряючи товари на дотримання митних правил та виявляючи недекларовані товари чи порушення. Правильна постановка завдань для експертизи є важливою, оскільки від неї залежить ясність та точність результатів. Завдання повинні бути чітко сформульовані, не виходити за межі компетенції експертів та мати прямий зв'язок з об'єктом дослідження. Визначені основні завдання митної експертизи, які включають фінансовий, контрольний, економічний, кримінально-статистичний та охоронний аспекти. Ефективність митного контролю значно підвищується завдяки правильній організації та постановці завдань для митної експертизи.

РОЗДІЛ 2
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЮ ЛАБОРАТОРІЄЮ З ПИТАНЬ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ДЕРЖМИТСЛУЖБИ УКРАЇНИ

2.1. Оцінка ефективності діяльності спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в системі регулювання митної справи

Спеціалізована лабораторія Держмитслужби (далі – СЛЕД Держмитслужби) відіграє ключову роль у забезпеченні якості та безпеки митного контролю. Ї дослідження та експертиза дозволяють виявляти порушення митних правил, контрабандні товари та потенційні загрози для національної безпеки. СЛЕД Держмитслужби є важливим інструментом в системі регулювання митної справи, забезпечуючи ефективний митний контроль та відповідність міжнародним стандартам.

Історія створення СЛЕД Держмитслужби показана на рис. 2.1.



Рис. 2.1. Історія створення СЛЕД Держмитслужби

Джерело: складено автором на основі [24]

Відповідно її організаційна структура виглядає наступним чином (рис. 2.2).

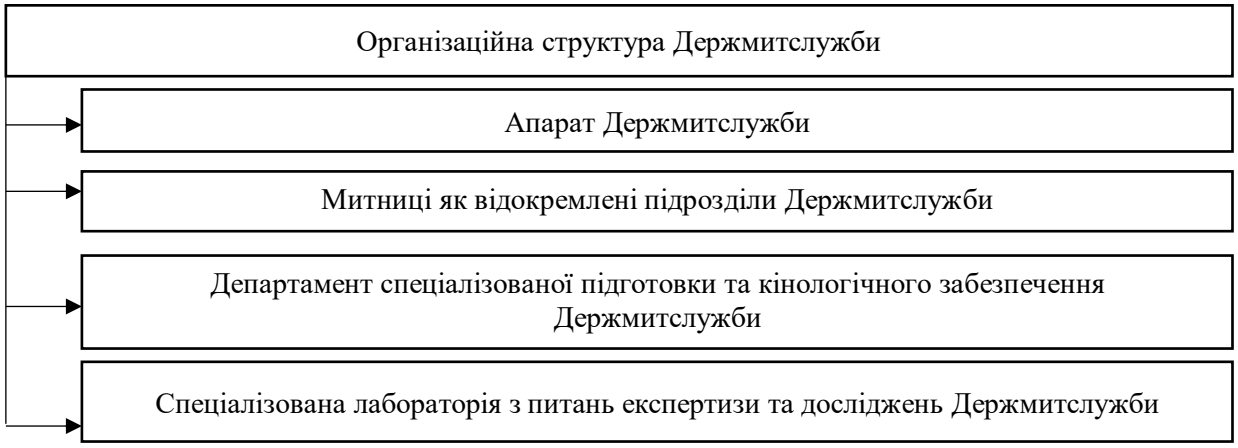


Рис. 2.2. Організаційна структура Держмитслужби

Джерело: складено автором на основі [24]

Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень Держмитслужби є територіальним органом Дежмитслужби, та відповідно підпорядковується Держмитслужбі. СЛЕД Держмитслужби зареєстрована 14.11.2019 року у державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (Додаток А) та є правонаступником Департаменту податкових та митних експертиз Державної фіскальної служби України [27].

Перед тим, як визначити роль СЛЕД Держмитслужби в системі регулювання митної справи, визначимо її основні функції, завдання та мету. СЛЕД Держмитслужби є спеціалізованим органом перевірки та експертизи, основними завданнями діяльності якої є (рис. 2.3):

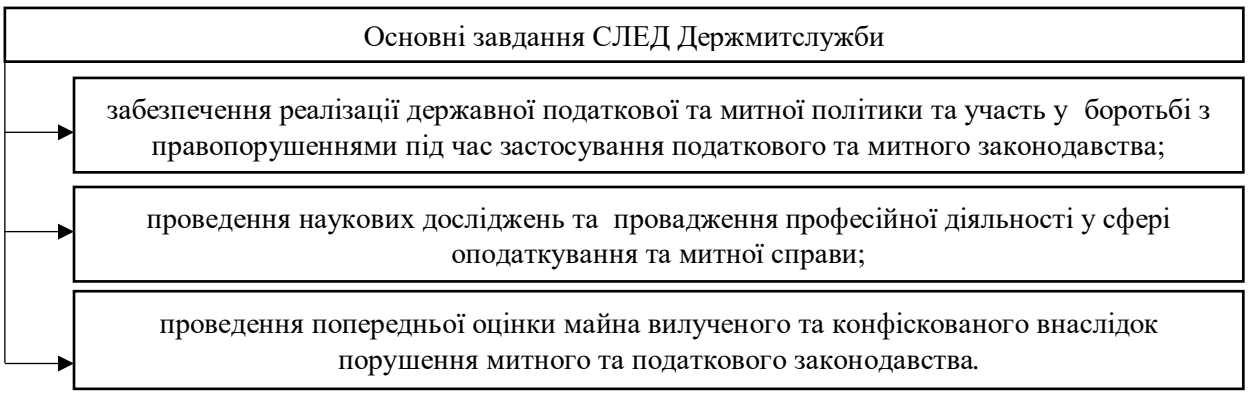


Рис. 2.3. Основні завдання СЛЕД Держмитслужби

Джерело: складено автором на основі [25]

Крім того, СЛЕД Держмитслужби відповідно до покладених на неї завдань [25]: організовує роботу щодо проведення досліджень (аналізів, експертиз) у податковій і митній сферах; проводить верифікацію сертифікатів походження товарів; здійснює експертне забезпечення контролю за додержанням і виконанням вимог законодавства у податковій і митній сферах.

СЛЕД Держмитслужби очолює начальник, який призначається на посаду та звільняється з посади Міністром у порядку, визначеному законодавством. Начальник СЛЕД Держмитслужби має заступників за напрямами діяльності, які призначаються на посади та звільняються з посад Міністром. Положення про Спеціалізовану лабораторію затверджується Міністром. Спеціалізована лабораторія утримується за рахунок державного бюджету. Для виконання завдань, покладених на СЛЕД Держмитслужби, у її структурі можуть створюватись відокремлені підрозділи, а також окремі робочі місця державних службовців СЛЕД за місцезнаходженням територіальних органів Держмитслужби. СЛЕД Держмитслужби є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням [25].

У рамках процедур податкового, митного контролю та оформлення СЛЕД Держмитслужби проводить дослідження (аналізи, експертизи) проб (зразків) товарів з метою встановлення визначальних характеристик для (рис. 2.4).

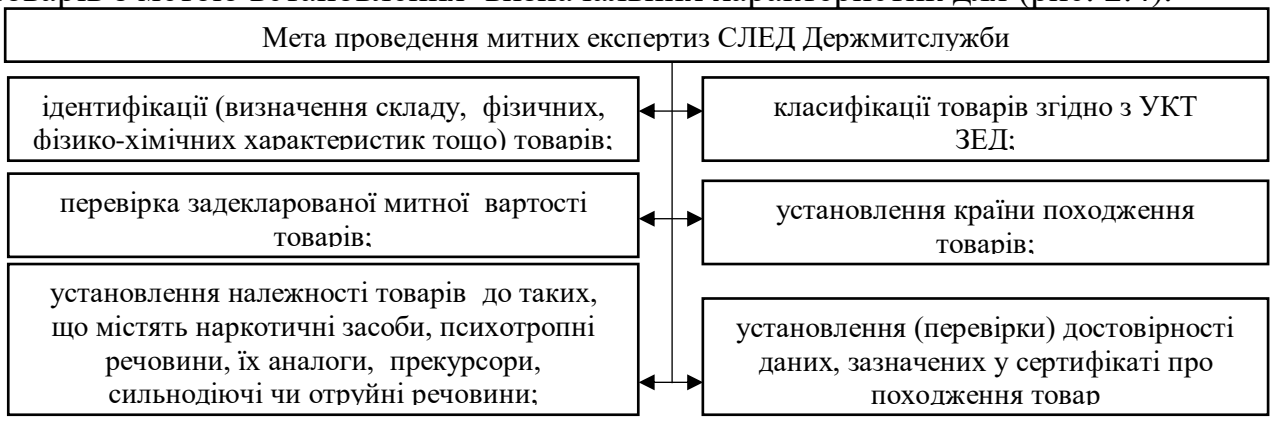


Рис. 2.4. Мета проведення митних експертиз СЛЕД Держмитслужби

Джерело: складено автором на основі [1]

Розширення функціональної діяльності митних органів потребує:

- забезпечення, відповідно до законодавства, участі спеціалістів СЛЕД Держмитслужби в здійсненні митного контролю та оформлення;
- здійснення експертного забезпечення заходів Держмитслужби щодо запобігання та протидії контрабанді, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства;
- проведення експертизи під час провадження у справах про порушення митних правил з метою з'ясування питань, що виникають, і отримання доказів, необхідних для розгляду цих справ;
- проведення за необхідності експертизи марок акцизного податку, спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;
- контролю дотримання посадовими особами Держмитслужби установленого порядку взяття (надання) та доставки проб (зразків) товарів для проведення досліджень;
- участі в встановленому порядку в проведенні огляду товарів і транспортних засобів [25].

Після отримання результатів митних експертних досліджень СЛЕД Держмитслужби (рис. 2.5):

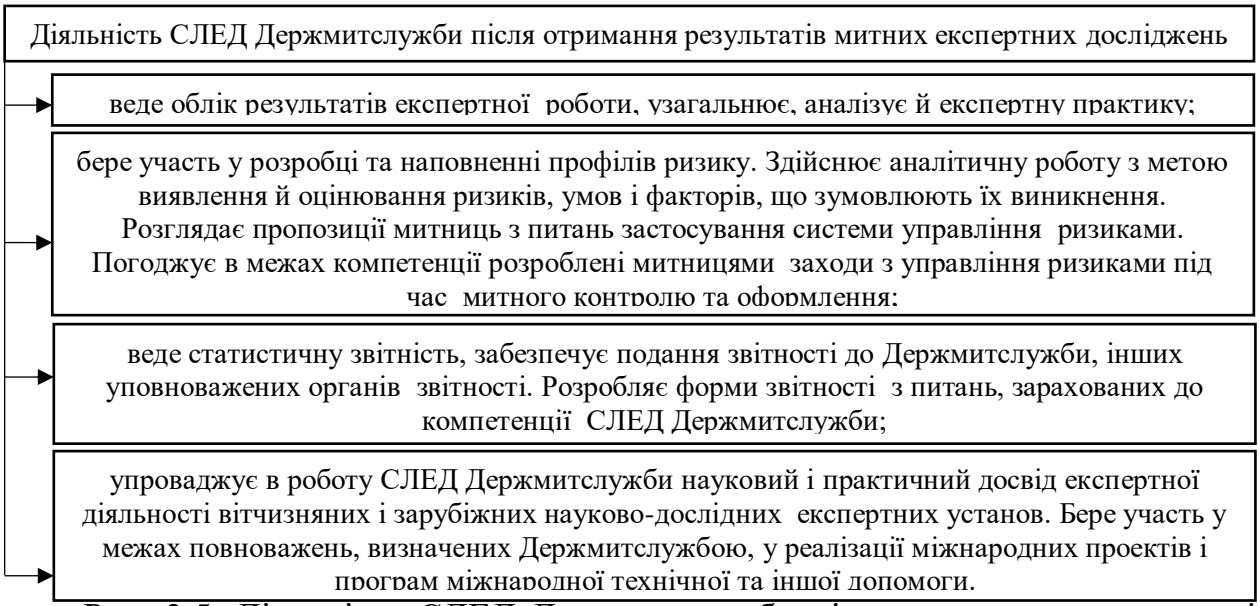


Рис. 2.5. Діяльність СЛЕД Держмитслужби після отримання результатів митних експертних досліджень

Джерело: складено автором на основі [1]

З метою підвищення професійного рівня співробітників, удосконалення понятійного апарату СЛЕД Держмитслужби:

- здійснює організацію, координацію, нормативне та методичне забезпечення роботи відокремлених підрозділів
- СЛЕД Держмитслужби, спеціалістів-експертів на окремих робочих місцях і контроль за їхньою діяльністю;
- здійснює навчально-методичну роботу, проводить зустрічі, наради, семінари тощо з питань експертної діяльності;
- надає методичну і практичну допомогу структурним підрозділам і територіальним органам Держмитслужби з питань експертної роботи;
- розробляє методики та методичні рекомендації щодо проведення досліджень, узяття проб (зразків) товарів та інших питань, зарахованих до компетенції СЛЕД Держмитслужби, готує довідники, посібники та інші інформаційні матеріали для методичного забезпечення експертної діяльності;
- веде реєстр атестованих експертів Держмитслужби України [25].

З метою дотримання й підвищення правосвідомості під час здійснення експертиз СЛЕД Держмитслужби:

- забезпечує дотримання вимог нормативно-технічних документів, методик, інструкцій із питань досліджень (експертиз) у процесі здійснення своєї діяльності, а також уживає заходів щодо забезпечення СЛЕД Держмитслужби цими документами; упроваджує та забезпечує функціонування систем управління якістю;
- здійснює перевірку достовірності результатів вимірювань показників об’єктів шляхом міжлабораторних порівнянь результатів вимірювань з іншими експертними та компетентними установами фіскальних органів, а також організовує і проводить міжлабораторні порівняння результатів вимірювань у підрозділах СЛЕД Держмитслужби [1];
- укладає договори з питань взаємодії суб’єктів митних правовідносин з експертними, науково-дослідними установами (організаціями);

- узагальнює практику застосування законодавства з питань митних правовідносин, що належать до компетенції СЛЕД Держмитслужби, готує
- та вносить до Держмитслужби пропозиції щодо його вдосконалення;
- розробляє та вносить до Держмитслужби України проекти нормативно-правових актів із питань, що належать до компетенції СЛЕД Держмитслужби [25].

Отримані результати експертних досліджень може бути оскаржено суб'єктами митних правовідносин. За такої ситуації виникає необхідність усунення недоліків для захисту прав фізичних і юридичних осіб, у зв'язку з чим СЛЕД Держмитслужби:

- здійснює розгляд звернень громадян і юридичних осіб із питань, пов'язаних із діяльністю СЛЕД Держмитслужби;
- надає консультації в межах компетенції СЛЕД Держмитслужби відповідно до Податкового та Митного кодексів України;
- у випадках, визначених законодавством, є позивачем і/або відповідачем у судах загальної юрисдикції;
- здійснює прогнозування та планування видатків на матеріально-технічне забезпечення й розвиток діяльності СЛЕД Держмитслужби [25].

При цьому Наказом Держмитслужби України від 05.02.2020 № 37 (Додаток Б) з метою приведення у відповідність до чинної організаційної структури Держмитслужби нормативно-правових документів, що регламентують проведення досліджень (аналізів, експертиз), відбір проб (зразків) товарів, у рамках процедур податкового, митного контролю та їх оформлення, вдосконалення експертного забезпечення діяльності структурних підрозділів Держмитслужби і територіальних органів Держмитслужби було створено зони діяльності підрозділів із питань експертизи й досліджень Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень СЛЕД Держмитслужби, а саме (табл.2.1):

Таблиця 2.1

Перелік митниць Держмитслужби та підрозділів СЛЕД Держмитслужби, які здійснюють експертне дослідження

№ з/п	Назва митниці Держмитслужби	Назва підрозділу та місце його розташування
1	Київська, Чернівецька, Хмельницька, Вінницька, Енергетична,	Управління експертиз та досліджень хімічної та промислової продукції; Управління експертиз та досліджень харчової продукції, напоїв та біологічно – активних речовин; Управління товарознавчої, інженерно – технічної та криміналістичної експертизи (м. Київ)
2	Харківська, Сумська, Харківська	Харківське управління з питань експертиз та досліджень (м. Харків)
3	Одеська, Миколаївська	Одеське управління з питань експертиз та досліджень (м. Одеса)
4	Дніпровська	Дніпропетровський відділ з питань експертиз та досліджень (м. Дніпро)
5	Львівська, Волинська, Тернопільська, Івано - Франківська, Житомирська	Львівський відділ з питань експертиз та досліджень (м. Львів)
6	Закарпатська	Закарпатський відділ з питань експертиз та досліджень (м. Ужгород)
7	Луганська, Донецька	Луганський сектор з питань експертиз та досліджень

Джерело: складено автором на основі [26]

Проведення митної експертизи зразків товарів з метою прийняття обов'язкових інформаційних рішень щодо класифікації товарів здійснюється коштом суб'єкта підприємництва [28].

Підрозділ СЛЕД Держмитслужби, що здійснює митну експертизу зразків товарів, зобов'язаний повідомити декларанта або призначену ним особу чи суб'єкта підприємництва про результати розслідування (аналізу, перевірки) шляхом надання копії висновку [29].

Крім того, на думку Авраменко Н.Л., роль митних експертиз в зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів підприємства визначається в аналізуванні (рис. 2.6).

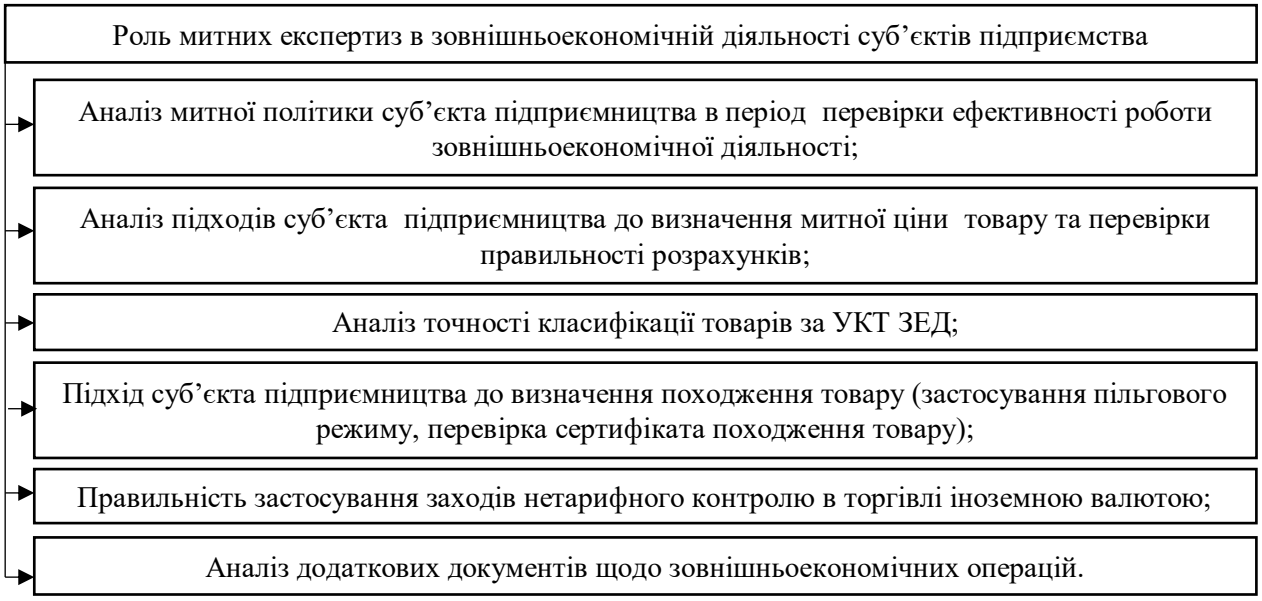


Рис. 2.6. Роль митних експертиз в зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів підприємства

Джерело: складено автором на основі [30]

У багатьох випадках основну роль у розрахунках митних платежів відіграють експертні підрозділи СЛЕД Держмитслужби [43]. Послуги експертної лабораторії застосовують у митній практиці, що забезпечує чіткість і правильність фіксації кодування товарів за УКТ ЗЕД, що забезпечує, своєю чергою, правильність розрахунку митної вартості товарів, а також поліпшенню їхньої якості товарів й попереджає імпортуванню фальсифікованої чи неякісної продукції у торговельні мережі.

Виходячи із вище наведеного вважаємо, що СЛЕД Держмитслужби в Україні відіграє важливу роль у системі митного регулювання, адже проведення комплексних досліджень і експертиз у сферах оподаткування впливає на наповнення державного бюджету України. СЛЕД Держмитслужби на сучасному етапі забезпечує виконання державної митної політики та допомагає у боротьбі з правопорушеннями, пов'язаними з митним та податковим законодавством.

Однією з ключових особливостей СЛЕД Держмитслужби є проведення наукових досліджень та аналізів у сфері митної справи, що допомагає у виявленні порушень та розробці ефективних стратегій контролю. СЛЕД Держмитслужби також виконує експертизу майна, що було вилучено або

конфісковано через порушення митного або податкового законодавства. Вона активно працює над удосконаленням методів та підвищенням кваліфікації своїх співробітників для ефективного виконання своїх завдань.

Завдяки своїй діяльності СЛЕД Держмитслужби сприяє підвищенню правосвідомості та забезпечує дотримання вимог законодавства у митній сфері. Вона також забезпечує надання консультацій громадянам та юридичним особам, що стикаються з питаннями митниці та податків.

Необхідно відзначити, що робота СЛЕД Держмитслужби є невід'ємною складовою системи митного контролю, оскільки вона забезпечує проведення експертиз та досліджень, необхідних для ефективного функціонування митниці та виявлення порушень законодавства.

На ефективну діяльність СЛЕД Держмитслужби впливають зовнішні чинники, зокрема інтенсивність митних експертиз нині значно підвищилась у результаті реалізації принципу «єдиного вікна» [32]. 08.06.2016 була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення фото-, відеофіксації митних та інших формальностей, які проводяться контролюючими органами» № 370 [33]. Наведені зміни нормативної бази в діяльності СЛЕД Держмитслужби надали змогу підвищити ефективність митної експертизи на всіх стадіях здійснення митної діяльності й більш ефективно боротися з контрабандою та порушеннями митних правил.

Важливою подією для СЛЕД Держмитслужби стало отримання атестату про акредитацію у Національному агентстві акредитації України в 2021 році. Керівництвом Держмитслужби була поставлена амбітна ціль по приведенню рівня експертного забезпечення діяльності територіальних митних органів Держмитслужби у відповідність до сучасних вимог Всесвітньої митної організації та міжнародних стандартів. Розуміючи важливість експертного забезпечення для своєчасного та якісного проведення митного контролю та митного оформлення товарів, керівництво Держмитслужби забезпечили належне фінансування та надали матеріальну і кадрову допомогу для проведення заходів акредитації митної лабораторії.

Отримання СЛЕД Держмитслужби чергового атестату акредитації є засвідченням Національним агентством акредитації України компетентності її експертних підрозділів відповідно до вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 (EN ISO/IEC 17025:2017, IDT; ISO/IEC 17025:2017, IDT) у сфері випробування харчової та кормової продукції, спирту, напоїв та компонентів для їх виготовлення, тютюну і тютюнових виробів, біологічно-активних речовин, лікарських засобів, ветеринарних препаратів, засобів захисту рослин, неорганічних речовин, продуктів органічної та неорганічної хімії, керамічних виробів, металів та виробів з них, мінеральних палив, нафти та нафтопродуктів, лакофарбових матеріалів, парфумерно-косметичної продукції, паперової та текстильної продукції, полімерних матеріалів, криміналістичної та інженерно-технічної експертизи [34].

І на останок визначимо ключові характеристики СЛЕД Держмитслужби в контексті проведення митної експертизи на сучасному етапі (рис. 2.7.).

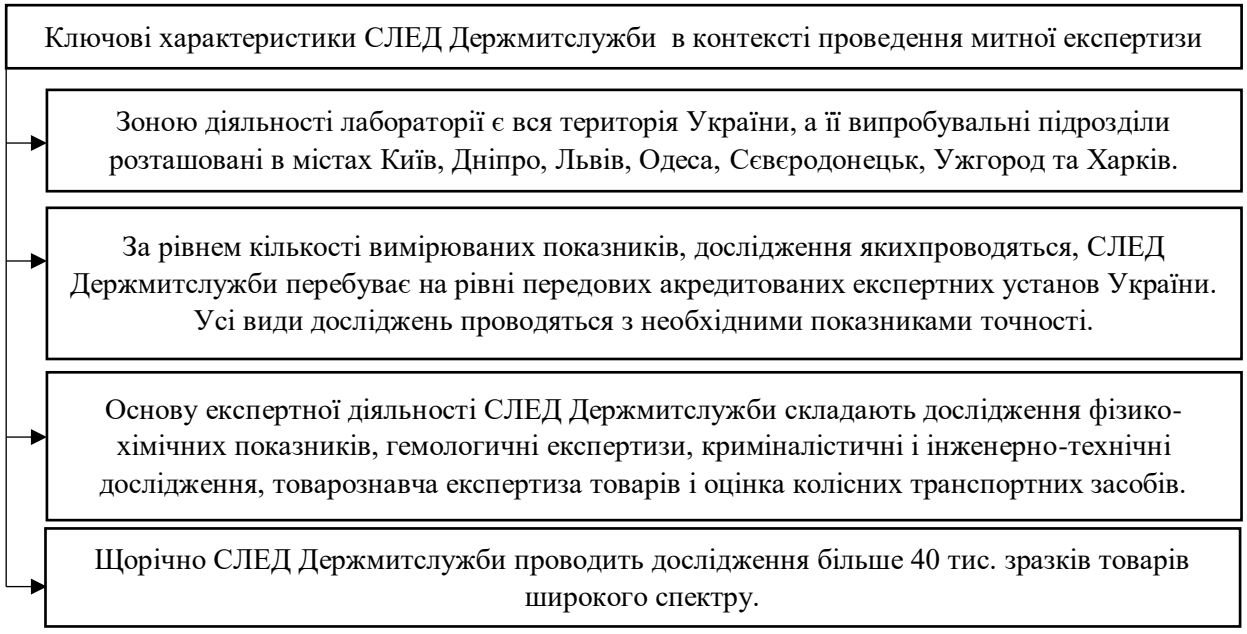


Рис. 2.7. Ключові характеристики СЛЕД Держмитслужби в контексті проведення митної експертизи

Джерело: складено автором на основі [34]

Отже, роль СЛЕД Держмитслужби у системі регулювання митної справи полягає у виявленні та запобіганні незаконних дій під час митного оформлення

товарів, що перетинають митний кордон. Експертизи дозволяють визначати походження, вартість та дійсність документів товарів, а також оцінювати їхню історико-культурну цінність. Це важлива частина управління митною справою, яка сприяє виявленню та запобіганню незаконних практик на етапі митного контролю. Функції СЛЕД Держмитслужби включають проведення наукових досліджень, забезпечення виконання державної податкової та митної політики та боротьбу з правопорушеннями в цих сферах. Лабораторія має самостійний статус, розглядає звернення громадян і юридичних осіб та надає консультації. Вона також здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства та розробляє методичні рекомендації для підвищення якості експертних досліджень.

2.2. Аналіз функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз

В останні десятиліття значно зросла потреба в розвитку та вдосконаленні ефективності спеціалізованих лабораторій, зокрема тих, які займаються експертизою та дослідженнями у сфері митної діяльності. СЛЕД Держмитслужби відіграє ключову роль у забезпеченні якості митного контролю та уникненні порушень митних правил. Аналіз функціонування СЛЕД Держмитслужби дає можливість оцінити ефективність і рівень відповідності стандартам проведення митних експертиз.

Протягом 2023 року до СЛЕД Держмитслужби надійшло 6196 запитів щодо проведення досліджень, що у 1,5 рази більше, ніж у 2022 році (4165) (рис. 2.8.

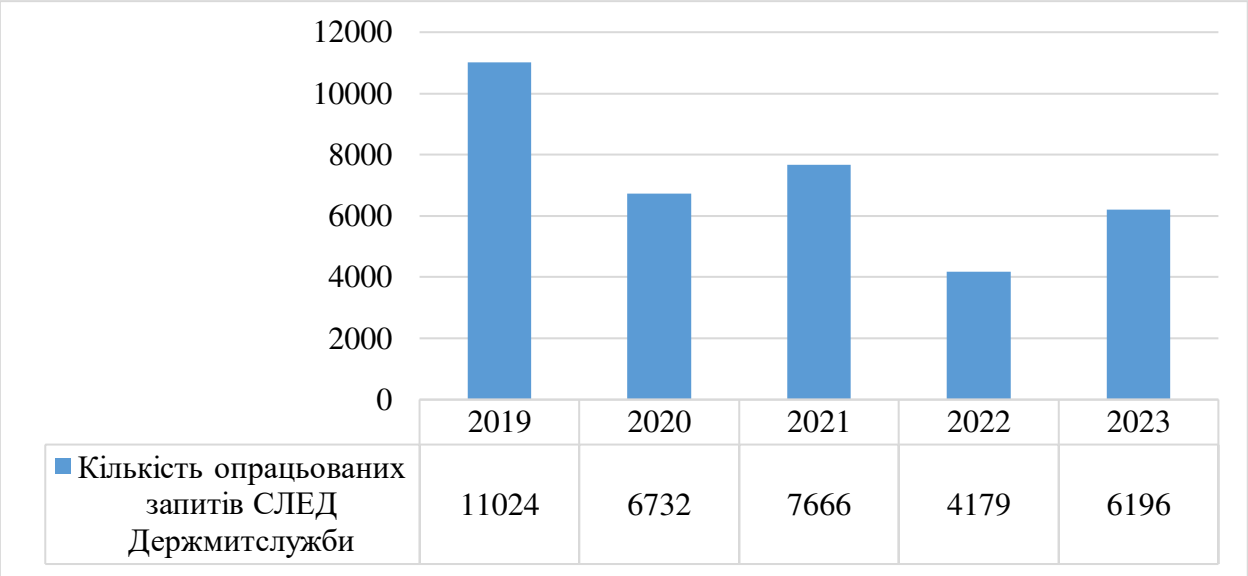


Рис. 2.8. Кількість опрацьованих запитів СЛЕД Держмитслужби у 2019-2023 роках

Джерело: складено автором на основі [35]

У 2019 році спостерігалося найвище значення з 11024 запитів, що може свідчити про активний обсяг роботи та можливу збільшену потребу у митних експертизах. Проте у наступні роки (2020-2021) кількість опрацьованих запитів різко зменшилася, досягнувши мінімального значення в 2022 році - 4179. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як зміни в законодавстві, зміни в економічному середовищі, або зміни в самій діяльності Держмитслужби. Проте у 2023 році відбувся помітний ріст кількості опрацьованих запитів до 6196, що може свідчити про відновлення або зростання активності в митній сфері. В цілому, аналіз цих даних вказує на необхідність подальшого дослідження та визначення причин відмінностей у кількості опрацьованих запитів протягом років.

Кількість проб (зразків) товарів, досліджених у 2023 році, складає 45234, що на 2,7% більше, ніж у 2022 році (44062) (рис. 2.9).

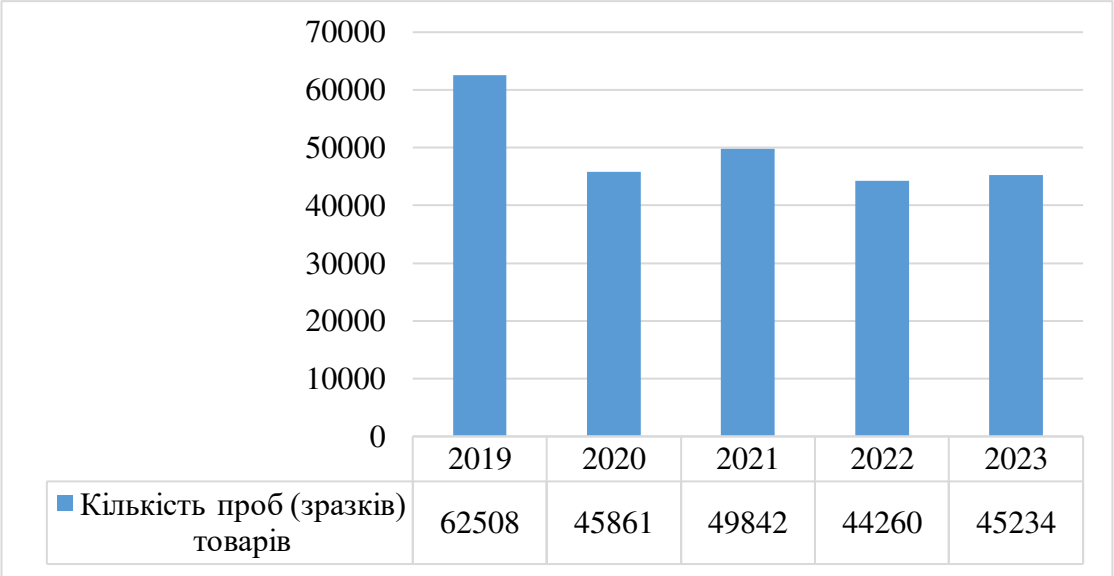
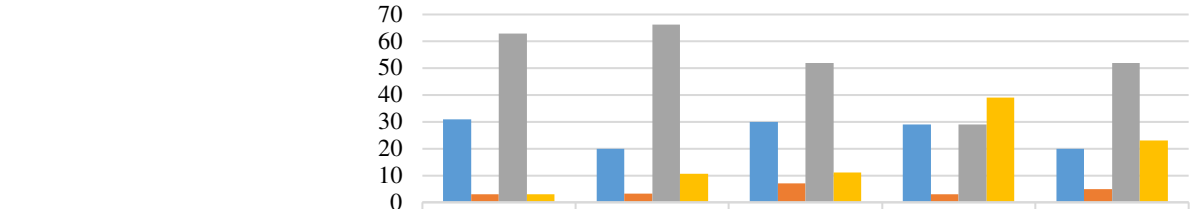


Рис. 2.9. Кількість проб (зразків) товарів СЛЕД Держмитслужби у 2019-2023 роках

Джерело: складено автором на основі [35]

У 2019 році кількість проб становила 62508, після чого у 2020 році відбулося помітне зменшення до 45861. Цей спад може бути пов'язаний з різними факторами, включаючи економічні умови, зміни в митній політиці або навіть зовнішні впливи, такі як пандемія COVID-19. Протягом наступних двох років, 2021 та 2022, кількість проб трохи зросла, досягнувши 49842 в 2021 році та 44260 в 2022 році. Ці зміни можуть свідчити про певну відновлення або стабілізацію економічної ситуації та митних процедур. У 2023 році кількість проб знову зросла до 45234, що, хоча і не досягнуло рівня 2019 року, але показує певне відновлення активності в митній сфері.

За типами експертиз досліджено проб (зразків) (рис. 2.10):



	2019	2020	2021	2022	2023
з метою встановлення характеристик, визначальних для ідентифікації товарів	31	20	30	29	20
з метою виявлення речовин, переміщення яких через митний кордон України заборонено та/або обмежено	3	3.2	7	3	5
у рамках товарознавчої експертизи	63	66.2	52	29	52
у рамках інженерно-технічної та криміналістичної експертизи	3	10.6	11	39	23

Рис. 2.10. Частка проб (зразків) товарів СЛЕД Держмитслужби досліджених за типами експертиз 2019-2023 роках (%)

Джерело: складено автором на основі [35]

З рис 2.10 можемо сказати, що з метою встановлення характеристик, визначальних для ідентифікації товарів: у 2019 році було досліджено 31% проб товарів за цією метою, але ця частка зменшилась до 20% у 2020 році. Після цього відбувся зростання до 30% у 2021 році, але знову зменшився до 29% у 2022 році та далі до 20% у 2023 році. Загалом, цей тип експертизи має коливання, але в середньому зберігається на рівні близько 25%. З метою виявлення речовин, переміщення яких через митний кордон України заборонено та/або обмежено: цей тип експертизи має також змінливу динаміку. Частка проб, що були досліджені, зросла з 3% у 2019 році до 7% у 2021 році, а потім зменшилась до 3% у 2022 році та знову зросла до 5% у 2023 році. У рамках товарознавчої експертизи: в цьому випадку було відбулось значне зменшення частки проб, які були досліджені, з 63% у 2019 році до 29% у 2022 році. Проте, у 2023 році ця частка знову зросла до 52%. У рамках інженерно-технічної та криміналістичної експертизи: цей тип експертизи показує збільшення частки проб, що були досліджені, з 3% у 2019 році до 23% у 2023 році, з піком у 2022 році на рівні 39%. Такий ріст пов'язаний в першу чергу з тим, що в Україні триває війна, відповідно за результатами інженерно-технічної та криміналістичної експертизи у 2022

році встановлено, що предмети мають ознаки: товарів військового призначення, міжнародні передачі яких підлягають державному контролю, згідно з постановою КМУ від 20.11.2003 № 1807 «Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення» [27] – 10396; боєприпасів – 555; холодної зброї – 35; подвійного використання – 29, якщо порівняти довоєнний час, то у 2019 році було виявлено 1142 - товарів військового призначення, 56 - холодної зброї; 100 – боєприпасів.

В СЛЕД Держмитслужби складено 6089 висновків, що у 1,5 рази більше кількості висновків, складених у 2022 році (4077) (рис. 2.11).

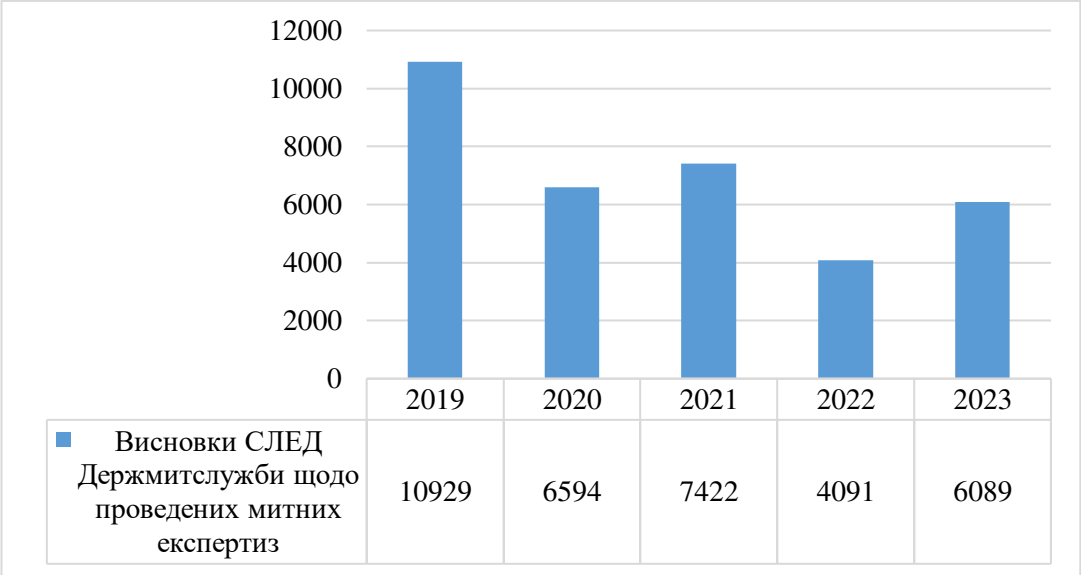


Рис. 2.11. Висновки СЛЕД Держмитслужби щодо проведених митних експертиз у 2019-2023 роках

Джерело: складено автором на основі [35]

У 2019 році кількість проведених митних експертиз складала 10,929. В 2020 році кількість проведених митних експертиз зменшилась майже удвічі до 6,594. На відміну від попереднього року, кількість проведених митних експертиз зросла, але все ще лишалася нижчою, ніж у 2019 році. В цьому році було проведено 7,422 експертизи. Кількість проведених митних експертиз значно зменшилась до 4,091, що є найнижчим показником серед усіх років. У 2023 році кількість проведених митних експертиз знову зросла до 6,089, але залишалася нижчою, ніж у 2019 році. Загалом, можна відзначити, що кількість проведених

митних експертиз мала коливання протягом розглянутого періоду. Перші два роки (2019 і 2020) були характеризовані великою кількістю експертиз, після чого кількість експертиз зменшилась у 2021 і 2022 роках, але знову зросла у 2023 році. Такі зміни можуть бути пов'язані з різними факторами, такими як зміни у митних процедурах, обсязі переміщення товарів через кордон, або зміни в правових нормах.

З метою встановлення характеристик, визначальних для ідентифікації товарів, досліджено 9180 проб (зразків) товарів, що на 29,2% менше, ніж у 2022 році (12973) (рис. 2.12).

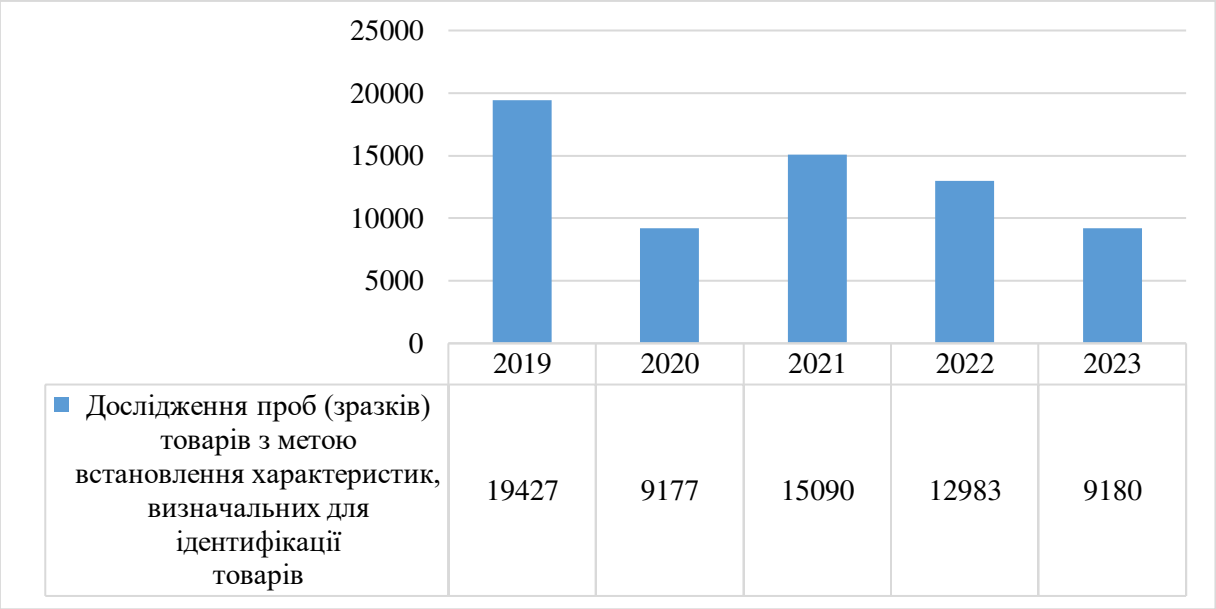


Рис. 2.12. Дослідження проб (зразків) товарів СЛЕД Держмитслужби з метою встановлення характеристик, визначальних для ідентифікації товарів у 2019-2023 роках

Джерело: складено автором на основі [35]

У 2019 році кількість проведених досліджень складала 19,427. У 2020 році кількість досліджень значно зменшилась до 9,177, що є майже удвічі менше, ніж у попередньому році. У 2021 році кількість досліджень знову зросла і становила 15,090. У 2022 році кількість проведених досліджень знову зменшилась до 12,983, але залишалася вищою, ніж у 2020 році. У 2023 році кількість досліджень знову зменшилась до 9,180. Загальна тенденція може бути описана як зниження

кількості проведених досліджень з 2019 по 2023 рік. Після піку в 2019 році спостерігалась поступова зменшення кількості досліджень, за винятком року 2021, коли спостерігався тимчасовий зріст. Ці зміни можуть бути пов'язані з різними факторами, такими як зміни в правових нормах, обсягах торгівлі, технологічній специфікації товарів та інші.

Середній показник результативності досліджених проб (зразків), проведених з метою ідентифікації товарів, становить 16,9% (1556 випадків встановлення невідповідностей заявленим характеристикам товарів). У 2022 році цей показник становив 9,3% (12973/1207) (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Середній показник результативності СЛЕД Держмитслужби досліджених проб (зразків), проведених з метою ідентифікації товарів у 2019-2023 роках

	2019	2020	2021	2022	2023
Середній показник результативності (%)	28,8	24	17,4	9,3	16,9
Кількість випадків встановлення невідповідностей заявленим характеристикам товарів	5602	2207	2628	1209	1556

Джерело: складено автором на основі [34]

У 2019 році середній показник результативності склав 28.8%, що означає, що близько 28.8% досліджених проб товарів виявлено як відповідні заявленим характеристикам. У 2020 році цей показник зменшився до 24%, а в наступні роки продовжив знижуватися: 17.4% у 2021 році, 9.3% у 2022 році та 16.9% у 2023 році. Кількість випадків встановлення невідповідностей також зменшалась протягом розглянутого періоду: від 5,602 випадків у 2019 році до 1,556 випадків у 2023 році. Аналізуючи ці дані, можна встановити, що середній показник результативності постійно зменшується з 2019 по 2023 рік, що може вказувати на складніші умови виявлення невідповідностей товарів заявленим характеристикам.

З метою виявлення речовин, переміщення яких через митний кордон України заборонено та/або обмежено, у 2023 році досліджено 2425 зразків, що у 1,7 рази більше, ніж у 2022 році (1396). У 1061 дослідженому зразку, або у 43,8% випадках виявлено речовини, переміщення яких через митний кордон України заборонено та/або обмежено. У 2022 році цей показник становив 40,9% (1396/572) (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Дослідження СЛЕД Держмитслужби досліджених проб (зразків) з метою виявлення речовин, переміщення яких через митний кордон України заборонено та/або обмежено у 2019-2023 роках

	2019	2020	2021	2022	2023
Досліджено зразків	1735	1449	3529	1396	2425
Виявлено речовини, переміщення яких через митний кордон України заборонено та/або обмежено	691	364	1019	572	1061
	39,8%	25,1%	28,9%	41%	43,8%

Джерело: складено автором на основі [35]

У 2019 році було досліджено 1,735 проб, з них виявлено речовини, переміщення яких через митний кордон було заборонено або обмежено у 691 випадку. Відсоток виявлення таких речовин склав 39.8%. В 2020 році досліджено 1,449 проб, з них виявлено такі речовини у 364 випадках. Відсоток виявлення склав 25.1%. Протягом 2021 року досліджено 3,529 проб, виявлено такі речовини у 1,019 випадках. Відсоток виявлення склав 28.9%. У 2022 році було досліджено 1,396 проб, виявлено такі речовини у 572 випадках. Відсоток виявлення склав 41%. У 2023 році було досліджено 2,425 проб, виявлено такі речовини у 1,061 випадку. Відсоток виявлення склав 43.8%.

Протягом 2023 року за результатами досліджень вмісту міжнародних поштових та експрес відправленнях виявлено речовини, які згідно з Переліком наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 2000 року №770, віднесені до особливо небезпечних речовин, обіг яких заборонено або обмежено, а саме:

- наркотичні засоби: канабіс у 4,9 кг речовини невідомого походження, екстракт канабісу у 3,3 кг речовини та 63 шт. таблеток, смола канабісу у речовині для електронних сигарет у кількості 37 шт. та 2,77 кг речовини невідомого походження, морфіну гідрохлорид у лікарських засобах кількістю: 401 ампула, 231 капсула та 9 супозиторіїв, кодеїну фосфат у 1348 таблетках, кодеїн у 1351 таблетці та 144 г речовини рослинного походження, оксикодон у 392 таблетках, тилідин у 50 таблетках, метадон в 40,3 г речовині невідомого походження; героїн у 6,5 г речовини,
- психотропні речовини: сибутрамін у 49,8 тисячах капсулах препаратів для схуднення, гама - бутиролактон у 202 л друкарської фарби, тетрагідроканнабінол у 283 цукерках та у 20,9 тисяч шт. і 742 г насіння;
- -прекурсори: метилетилкетон у 2787 картриджах і бутлях розріджувача чорнил, піперональ у 8122 шт. електронних сигарет, соляна кислота у 2 т дезінфекційних засобів, геліотропін у 100 кг та 36 шт ароматизаторів, гама-бутиролактон у 2 т фарби.

Крім того, вперше виявлено психотропну речовину MDMB-4en-PINACA у 19,7 г речовини невідомого походження.

В 2023 році проведено товарознавчу експертизу та попередню оцінку 23875 зразків товарів, що у 1,9 рази більше, ніж у 2022 році (12429). Загальна сума оцінки товарів, що надійшли на експертизу становить 988,8 млн грн, що у 1,6 рази більше, ніж у 2022 році (601,9 млн грн). При дослідженні товарів за постановами про порушення митних правил складено 1557 висновків, здійснено оцінку товарів на загальну суму 678,3 млн грн. Сума проведеної оцінки і попередньої оцінки товарів складає 288,6 млн грн (130 висновків). Зокрема, колісні транспортні засоби в кількості 235 од. оцінено у 63 млн грн (табл.2.4). Кількість проведених товарознавчих експертиз поступово зменшувалась з 2019 по 2023 рік: від 39,179 у 2019 році до 12,617 у 2022 році, але знову зросла до 23,875 у 2023 році. Попередня оцінка зразків також відображає цю тенденцію: вона зменшилась з 2019 по 2022 рік, але зросла у 2023 році. Загальна сума оцінки

товарів зросла з 519,1 млн. грн у 2019 році до 988,8 млн. грн у 2023 році. Це може свідчити про збільшення обсягів оцінених товарів.

Таблиця 2.4

Показники проведення товарознавчої експертизи СЛЕД Держмитслужби у 2019-2023 роках

	2019	2020	2021	2022	2023
Кількість проведених товарознавчих експертиз та попередня оцінка зразків	39179	30359	25982	12617	23875
Загальна сума оцінки (млн. грн)	519,1	578,9	695,9	602,7	988,8
Складено висновків	1931	1821	1594	1036	1557
Сума здійсненої оцінки товарів (млн. грн)	492,10	521,20	630,8	440,1	678,3

Джерело: складено автором на основі [35]

Сума здійсненої оцінки товарів також зросла протягом цього періоду, що може вказувати на підвищення ефективності оцінювання товарів. Кількість складених висновків також показує зменшення з 2019 по 2023 рік, що може вказувати на зменшення обсягу роботи зі складання висновків або збільшення швидкості роботи. Хоча кількість проведених товарознавчих експертиз зменшувалась протягом років, загальна сума оцінки товарів зросла. Це може свідчити про те, що хоча експертизи можуть бути меншими в обсязі, вони можуть бути більш складними або значимими за своїми наслідками.

У рамках інженерно-технічної та криміналістичної експертизи досліджено 9754 зразки товарів, що у 1,8 рази менше, ніж у 2022 році (17264) (рис 2.13), у тому числі: 9242 предмети, з яких 3248 мають ознаки товарів військового призначення, міжнародні передачі яких підлягають державному контролю, згідно з постановою КМУ від 20.11.2003 №1807 «Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення»; 155 предметів, з який 4 мають ознаки боєприпасів; 112 предметів, з яких 72 мають ознаки холодної зброї; 43 предмети, з який 31 має ознаки подвійного використання; 178 відбитків штампів, печаток, підписів на 10 документах, за результатами експертизи мають ознаки підробки; 24 інших

товарів, з яких 9 блоків живлення, що мають можливість здійснювати функції панелей управління електричними двигунами.

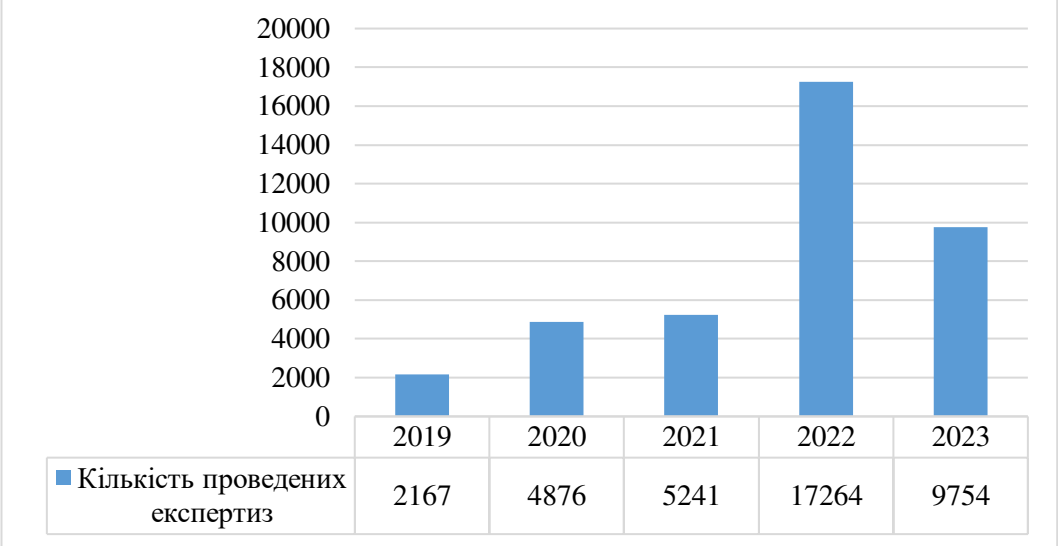


Рис. 2.13. Кількість проведених інженерно-технічних та криміналістичних експертиз СЛЕД Держмитслужби у 2019-2023 роках

Джерело: складено автором на основі [35]

Середній строк проведення досліджень за 1 запитом – 8,1 діб (у 2022 році – 9,5 діб). Загальна середньоспискова чисельність протягом 2023 року збільшилась на 4% (77/74) експертів. Середнє навантаження на одного експерта по дослідженню зразків порівняно з 2022 роком зменшилось на 1,3% (587/595) зразків. Економічна ефективність від врахування експертних висновків при митному оформленні товарів становить 44,25 млн. грн (за 2022 рік – 48,11 млн. грн), з яких 34,51 млн. грн по висновкам складеним у поточному році (17,71 млн. грн – податок на додану вартість, 13,07 млн. грн – мито та 3,73 млн грн – акцизний податок). За даними митниць протягом 2023 року при врахуванні результатів досліджень по висновкам СЛЕД Держмитслужби винесено близько 660 рішень, з яких: 607 рішень про зміну коду товару та 53 рішення про коригування митної вартості на загальну суму 43,32 млн. грн (табл.2.5).

Таблиця 2.5

Показники роботи СЛЕД Держмитслужби у 2019-2023 роках

	2019	2020	2021	2022	2023
Сер. строк проведення досліджень за 1 запитом (діб)	10,7	8,3	8,5	9,3	8,1
Загальна середньоспискова чисельність експертів	72	74	78	76	77
Середнє навантаження на одного експерта по дослідженню зразків	868	620	639	582	587
Економічна ефективність від врахування експертних висновків при митному оформленні товарів (млн. грн)	62,8	99,2	64,3	48,11	44,25
Винесено рішень	1153	1077	909	523	660
Загальна сума винесених рішень (млн. грн)	25	137,3	48,4	31,84	43,32

Джерело: складено автором на основі [35]

Найбільші донарахування митних платежів забезпечені за результатами експертних висновків, оформлених за запитами таких митниць (табл.2.6).

Таблиця 2.6

Результати найбільших донарахувань митних платежів за експертними висновками в розрізі митниць у 2020-2023 роках (млн. грн)

	2020	2021	2022	2023
Львівська	-	3,47	3,5	12,43
Дніпровська	13,2	10,21	2,96	10,1
Київська	-	-	-	6,86
Запорізька	-	4,33	6,5	3,45
Вінницька	-	-	3,41	2,07
Кропивницька	-	-	-	1,92
Енергетична	-		0,94	1,49
Одеська	29,7	13,66	22,76	1,25
Тернопільська	-	-	2,79	-
Миколаївська	-	9,43	1,76	-
Луганська	-	5,42	-	-
Сумська	-	3,66	-	-
Східна	22,9	-	-	-
Слобожанська	9,2	-	-	-
Чорноморська	8,7	-	-	-

Джерело: складено автором на основі [35]

Деякі митниці, наприклад, Львівська та Дніпровська, показали значний ріст донарахувань митних платежів з 2020 по 2023 рік, що може свідчити про зростання обсягів торгівлі або збільшення вартості імпортованих товарів. У той же час, інші митниці, такі як Київська, Одеська, Запорізька, показали змішану

динаміку, де деякі роки спостерігалися зростання донарахувань, а в інших - зниження. Такі митниці, такі як Тернопільська, Миколаївська, Луганська, Сумська, Східна, Слобожанська, Київська та Чорноморська, мають обмежену або ж відсутню активність в розрахунку донарахувань. Зазначимо, що Східна, Слободжанська та Чорноморська митниці існували до 01.07.2021.

У розрізі товарної номенклатури найбільші донарахування протягом 2023 року були забезпечені по оформлених митних деклараціях за результатами врахування висновків щодо дослідження таких товарів: «термоковдра» за кодом УКТЗЕД 7607209900 (зміна на код УКТЗЕД 3920621910) (Київська митниця) сума додаткових платежів (мито, ПДВ) – 0,8 млн грн та коригування митної вартості на суму 1,7 млн грн (висновок від 12.06.2023 №1420003102-0088); «антрацит» за кодом УКТЗЕД 2701110000 (Запорізька митниця) здійснено коригування митної вартості на суму 5,78 млн грн та нараховано додаткові платежі (ПДВ) – 2,04 млн грн (висновки від 15.06.2023 №142000-3700-0217, 142000-3700-0218, від 21.06.2023 142000-3700-0228); «тканини полотняного переплетення» за кодами УКТЗЕД 5407510000, 5407520000 (зміна на код УКТЗЕД 5407540000) (Дніпровська митниця) здійснено коригування митної вартості на суму майже 10 млн грн та нараховано додаткові платежі (мито, ПДВ) – 2,1 млн грн (висновок від 18.09.2023 № 142000-3700-0367); «прокат плоский» за кодом УКТЗЕД 7210490000 (зміна на код УКТЗЕД 7210708000) (Київська, Львівська, Дніпровська митниці) сума додаткових платежів (мито, ПДВ) майже 3 млн грн (висновки від 03.10.2023 №142000-3102- 0197, від 06.10.2023 №142000-3102-200, №142000-3102-0203, від 08.11.2023 №142000-3102-230).

Отже, загальний аналіз поданих даних показує динаміку діяльності Держмитслужби України з 2019 по 2023 рік. Спостерігається зростання обсягу роботи у 2019 році, але пізніше відбувається помітне зменшення у 2020-2021 роках, що може бути спричинене різними факторами, включаючи зміни в економічних та політичних умовах. Проте у 2023 році спостерігається позитивна динаміка, знову відбувається збільшення активності, що свідчить про певне відновлення ситуації.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ У МИТНІЙ СПРАВІ

3.1. Удосконалення діяльності митних лабораторій

У сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин забезпечення сприятливих умов для вільного переміщення товарів через кордон країни є запорукою її успішного включення до глобальних та європейських економічних процесів. У цьому контексті важливого значення набуває питання побудови ефективної системи митного контролю з метою запобігання порушень національного законодавства та підвищення рівня фінансової стійкості бюджету країни.

Актуальність дослідження удосконалення діяльності митних лабораторій в Україні обумовлюється низкою чинників. По-перше, динамічний розвиток господарських відносин міжнародної торгівлі, транзитні можливості України, гостра проблема боротьби зі економічною та транснаціональною злочинністю вимагають постійного удосконалення методичних засад організації розслідування протиправної діяльності. Митним експертизам відведено у всіх цих процесах винятково важливе значення, а отже, правові норми в цій сфері повинні бути спрямовані на те, щоб коригувати організаційно-правові та оперативні заходи відповідно до вимог сьогодення. По-друге, нормативно-правові акти, що визначають порядок організації забезпечення проведення митних експертиз в Україні, вимагають свого удосконалення на основі цілісної системи концептуального розвитку.

Практичне значення удосконалення діяльності митних лабораторій в Україні та формування дорожньої карти її реалізації полягає у сприянні законодавчому закріпленню, визначенню та врегулюванню пріоритетного напряму діяльності держави, а саме порядку здійснення митних експертиз та використання їх результатів у процесі організації митного контролю [36].

З метою ефективного нормативно-правового регламентування діяльності митних лабораторій, необхідно здійснити комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення законодавчого регламентування окремих аспектів їх діяльності.

1. З цією метою необхідно привести діяльність митних лабораторій до вимог, яким повинна відповідати експертна установа визначеним Мін'юстом (з врахуванням особливостей завдань покладених на митні органи України).

Для реалізації цієї мети необхідно: здійснити перегляд строків проведення експертиз; здійснити перегляд правил відбору зразків / та багатоетапного аналізу зразків товарів (3 зразки - 2 для лабораторії і 1 на митниці) (кількість зразків для індикативної експертизи визначається виходячи з кількості працівників відповідних підрозділів); визначити характеристики, визначальні для класифікації окремих видів (категорій) товарів; провести градації митних лабораторій за типами прийнятої міжнародної класифікації; здійснити акредитації комерційних лабораторій та наукових установ у митних органах України для виконання експертиз, які економічно недоцільно проводити митними лабораторіями.

2. Необхідно здійснити заходи з включення експертних підрозділів Держмитслужби до переліку суб'єктів експертної діяльності з метою повноцінного проведення товарознавчих, інженерно-технічних та криміналістичної експертизи зброї. Зазначені заходи мають призвести до віднесення експертів Держмитслужби до Державного реєстру атестованих експертів Міністерства юстиції України. У результаті досягається повне інтегрування в систему національних експертних установ, широке використання у судових провадженнях висновків експертів Держмитслужби, відсутність підстав оскарження рішень, винесених на підставі таких висновків, а так само підвищення авторитету та інституційної спроможності митних лабораторій Держмитслужби [37].

3. Необхідно здійснити заходи з підвищення матеріально-технічного забезпечення роботи митних лабораторій Держмитслужби через провадження закупки обладнання, що відсутнє на балансі митних лабораторій

Держмитслужби: формування плану фінансування митної лабораторії для забезпечення необхідним лабораторним обладнанням, його оновлення та формування плану фінансування розширення матеріально-технічної бази «регіональних» відділів та секторів. Зазначені заходи мають призвести до виконання завдань із забезпечення провадження лабораторних дослідження й аналіз зразків для усіх митних та пов'язаних з ними завданнями.

4. Необхідно здійснити впровадження у практику мобільних лабораторій та відповідного запровадження у практику нового портативного обладнання (за зразками валіз слідчого або криміналіста), налагодження співпраці з метою підтримки кінологічних команд Держмитслужби [38].

На сучасному етапі через відсутність нового, сучасного лабораторного обладнання або неналежний його технічний стан СЛЕД та її структурні (територіальні) підрозділи обмежені у власній здатності забезпечувати лабораторні дослідження і аналіз зразків для виконання усіх функцій, покладених на СЛЕД [1; 25]. Тому закупівля нового лабораторного обладнання та ремонт існуючих технічних засобів спрямовані на розширення технічного потенціалу СЛЕД. Це, в свою чергу, передбачає формування плану фінансування митної лабораторії для забезпечення необхідним лабораторним обладнанням, його оновлення, а також формування плану фінансування розширення матеріально-технічної бази «регіональних» відділів та секторів СЛЕД. Зазначені заходи мають розширити технічний потенціал СЛЕД щодо здійснення певних видів досліджень (аналізів, експертиз) та призвести до виконання митною лабораторією завдань із забезпечення провадження лабораторних досліджень і аналізів зразків для усіх митних та пов'язаних з ними цілей.

Задля вирішення завдання оновлення лабораторного обладнання СЛЕД та закупівлі відсутнього, на нашу думку, необхідно провести наступні заходи:

1. Здійснити аналіз рівня матеріально-технічного забезпечення роботи СЛЕД за показниками, що характеризують наявність, стан, функціональність та середня вартість обслуговування лабораторного обладнання (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Показники оцінювання ефективності роботи СЛЕД

КОЕР 1: Інституційна спроможність	
матеріально-технічне забезпечення	
Р1-1	Ступінь матеріально-технічного забезпечення діяльності СЛЕД
Р1-2	Частка лабораторного обладнання СЛЕД, що підлягає ремонту
Р1-3	Частка лабораторного обладнання СЛЕД, що підлягає списанню
Р1-4	Ступінь оновлення лабораторного обладнання СЛЕД
Р1-5	Показник середньої вартості обслуговування технічних засобів, засобів вимірювальної техніки, випробувального обладнання
Р1-6	Кількість портативного обладнання, що було розроблено та запроваджено у експертну діяльність
Р1-7	Кількість функціонуючих мобільних лабораторій

Джерело: складено автором на основі [39]

2. Визначити в розрізі окремих відділів та структурних (територіальних) підрозділів СЛЕД перелік нового лабораторного обладнання (технічних засобів, засобів вимірювальної техніки, випробувального обладнання тощо), що необхідно закупити з метою: доукомплектування обладнанням та технічними засобами відділів та структурних (територіальних) підрозділів СЛЕД; оновлення лабораторного обладнання, що підлягає списанню та/або вартість ремонту якого перевищує 20% вартості самого обладнання.

3. Визначити в розрізі окремих відділів та структурних (територіальних) підрозділів СЛЕД перелік лабораторного обладнання (технічних засобів, засобів вимірювальної техніки, випробувального обладнання тощо), яке потребує ремонту.

4. Підготувати план фінансування розширення та оновлення матеріально-технічної бази «регіональних» відділів та структурних (територіальних) підрозділів СЛЕД.

Виконання всіх зазначених вище заходів дозволить здійснити оснащення СЛЕД та його структурних (територіальних) підрозділів сучасним обладнанням, що відповідає міжнародним стандартам та сприятиме підвищенню потенціалу митної лабораторії забезпечувати лабораторні дослідження і експертну діяльність з усіх митних питань. В якості індикаторів виконання цього завдання

слід апелювати такими показниками, як ступінь забезпеченості СЛЕД лабораторним обладнанням, ступінь оновлення лабораторного обладнання СЛЕД, обсяг фінансування СЛЕД на забезпечення його необхідним сучасним лабораторним обладнанням та ступінь і напрями його використання [40]. Загальна схема (канва) реалізації завдання оновлення матеріально-технічного забезпечення роботи СЛЕД наведена у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Загальна схема (канва) реалізації завдання щодо оновлення

<table>
<tr><td rowspan="2">КЛЮЧОВІ ПАРТНЕРИ
міжнародні організації</td><td>КЛЮЧОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
оснащення СЛЕД та її структурних (територіальних) підрозділів сучасним обладнанням</td><td rowspan="2">ЦІННІСНА ПРОПОЗИЦІЯ
здатність митної лабораторії забезпечувати лабораторні дослідження і аналіз зразків для усіх митних та пов’язаних з ними цілей</td><td>ЗАЛУЧЕННЯ БЕНЕФІЦІАРІВ
фінансування та оновлення матеріально-технічної бази СЛЕД та її структурних підрозділів</td><td rowspan="2">БЕНЕФІЦІАРИ
– митні та інші державні органи України, що зацікавлені в проведенні експертиз;
– суб’єкти ЗЕД</td></tr>
<tr><td>КЛЮЧОВІ РЕСУРСИ
– фінансування з Державного бюджету України
– грантові програми</td><td>ВТІЛЕННЯ
керівництвом ДПМЕ за окремим планом</td></tr>
<tr><td colspan="2">СТРУКТУРА ВИТРАТ
– витрати Державного бюджету України на утримання СЛЕД;
– кошти грантових програм;
– технічна допомога міжнародних організацій;
– приватні кошти</td><td colspan="3">ДОСЯГНЕННЯ МІСІЇ / ЗДІЙСНЕННЯ ВПЛИВУ
– здійснення аналізу рівня матеріально-технічного забезпечення роботи СЛЕД та її структурних підрозділів;
– визначення в розрізі окремих відділів та структурних підрозділів СЛЕД переліку лабораторного обладнання;
– формування плану фінансування розширення та оновлення матеріально - технічної бази відділів та структурних (територіальних) підрозділів СЛЕД</td></tr>
</table>

Джерело: складено автором на основі [39]

Також в контексті підвищення інституційної спроможності СЛЕД та підвищення якості процедури надання експертних висновків за результатами лабораторних досліджень проб (зразків), які проводить СЛЕД, в доповнення до виконання попереднього завдання щодо посилення матеріально-технічного потенціалу СЛЕД необхідними є розробка та впровадження Електронної системи запитів про проведення дослідження (аналізу, експертизи), постанов про призначення експертизи у справі про порушення митних правил.

Так, слід зазначити, що діяльність митних органів здійснюється із застосуванням великої кількості документів, які містять інформацію, що є підставою для прийняття рішень. У сучасних умовах велике значення мають такі критерії, як швидкість та надійність передачі інформації. Враховуючи законодавчо затверджений порядок та послідовність виконання дій посадовими особами структурних підрозділів та територіальних органів ДМС України при направленні запитів про проведення досліджень (аналізів, експертиз), постанов про призначення експертиз у справах про порушення митних правил до СЛЕД, а також проведення досліджень (аналізів, експертиз) експертами СЛЕД [7] та встановлені строки, з метою удосконалення системи податкових та митних експертиз вкрай необхідним є забезпечення здійснення комунікації між структурними підрозділами ДМС України під час проведення досліджень (аналізів, експертиз) із широким використанням систем електронного зв'язку. Цей напрям, у свою чергу, повністю відповідає вимогам Стандартного правила 7.4. Розділу 7 Загального додатка Кіотської конвенції [41], зокрема, застосуванню інформаційних технологій під час проведення митного контролю.

З метою забезпечення виконання всіх поставлених завдань така Електронна система запитів повинна охоплювати весь «життєвий цикл» документального супроводження проведення податкових та митних експертиз, а саме: отримання запитів про проведення дослідження (аналізу, експертизи) або постанов про призначення експертизи у справі про порушення митних правил органів ДМС України (акт про взяття проб (зразків) товарів, протоколи про одержання проб і зразків для проведення експертизи у справі про порушення митних правил, маркувальні етикетки, фотоматеріали тощо); створення внутрішньої документації та проходження її обробки в підрозділах СЛЕД зі зміною стану (доведений до відома, узгоджений, підписаний, в роботі, закритий і т. п.); формування та відправлення висновків, виданих за запитами про проведення дослідження (аналізу, експертизи) або постановами про призначення експертизи у справі про порушення митних правил органів ДМС України (висновки, реєстри висновків); списання в архів вище зазначеної документації.

Ефективна реалізація цього завдання передбачає необхідність розробки програмного модулю, який надасть можливість формувати електронні запити на проведення дослідження (аналізу, експертизи) та здійснювати обмін іншою службовою інформацією щодо проведення дослідження (аналізу, експертизи) між митницями / митними постами та СЛЕД і її територіальними підрозділами. Слід зазначити, що, оскільки функціонування цього програмного модулю передбачає повну автоматизацію документообігу та обміну інформацією між митницями / митними постами та СЛЕД і її територіальними підрозділами, реалізація цього завдання вимагає узгодженої роботи всіх структурних підрозділів Державної митної служби України. Також запровадження зазначеної Електронної системи запитів потребує створення необхідних матеріально-технічних умов для його використання на всіх митних постах / митницях та структурних (територіальних) підрозділах СЛЕД.

Запровадження Електронної системи запитів дозволить СЛЕД та її структурним (територіальним) підрозділам заздалегідь інформувати свій персонал про те, які саме зразки потраплять на дослідження (аналіз, експертизу), та завдяки цьому заощадити час на організацію і підготовку до проведення дослідження (аналізу, експертизи). В свою чергу, після проведення дослідження (аналізу, експертизи) співробітники митниці та інші користувачі інформації будуть мати можливість отримати в електронному вигляді результати лабораторних досліджень (висновки) та використовувати наведену в них інформацію у подальшій діяльності [42].

Досвід європейських митних лабораторій [42] доводить, що наявність системи попереднього інформування персоналу СЛЕД та її структурних (територіальних) підрозділів про те, які саме зразки потраплять на експертизу, значно економить час на проведення досліджень та оптимізує використання людських ресурсів митних лабораторій. Все це позитивно впливає на якість висновків за результатами проведеного дослідження. Також завдяки забезпеченню можливості надання таких висновків через систему електронної комунікації між митницями / митними постами та митними лабораторіями

скорочується час на проведення митного контролю та підвищується його ефективність, забезпечуючи високий рівень митної безпеки держави.

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо наступний план реалізації даного напряму: створення робочої групи із фахівців СЛЕД та ІТ-департаменту Державної митної служби України з метою розробки програмного модулю щодо формування електронних запитів на проведення досліджень (аналізів, експертиз) та обміну іншої інформації між митницями та СЛЕД; розробка програмного модулю щодо формування електронних запитів на проведення досліджень (аналізів, експертиз) та обміну іншої інформації між митницями та СЛЕД; запровадження Електронної системи запитів в СЛЕД та на «пілотних» митних постах / митницях, тестування її роботи; доопрацювання програмного модулю за результатами виявлених під час тестування недоліків та прогалин; запровадження використання Електронної системи запитів на проведення експертизи та обміну іншої інформації на всіх митних постах / митницях.

В якості індикаторів виконання цього завдання слід апелювати такими показниками, як кількість запитів на проведення дослідження (експертизи, аналізу), оформлених через електронну систему, в загальному обсягу запитів на проведення дослідження (експертизи, аналізу); кількість часу на проведення дослідження (експертизи, аналізу) за заявкою, оформленою через електронну систему; кількість висновків за результатами проведеного дослідження (експертизи, аналізу), надісланих митницям / митним постам через електронну систему; частка митниць / митних постів, що використовують електронну систему запитів, у загальній численності митниць / митних постів [39]. Загальна схема (канва) реалізації завдання щодо запровадження електронної системи запитів на проведення досліджень (аналізів, експертиз) та обміну іншої інформації між митницями та СЛЕД або її територіальними підрозділами наведена у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Загальна схема реалізації завдання щодо електронної системи запитів на проведення та обміну інформації між митницями та СЛЕД

<table>
<tr><td rowspan="2">КЛЮЧОВІ ПАРТНЕРИ
Підрозділи Державної митної служби України із управління ризиками та ІТ-технологій</td><td>КЛЮЧОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
запровадження електронної системи запитів на проведення дослідження (аналізу, експертизи)</td><td rowspan="2">ЦІННІСНА ПРОПОЗИЦІЯ
заощадження часу на організацію та підготовку до проведення дослідження, дотримання СЛЕД встановлених строків на їх проведення</td><td>ЗАЛУЧЕННЯ БЕНЕФІЦІАРІВ
– ІТ-компанії – розробка програмного модулю;
– суб’єкти ЗЕД – фінансування розробки програмного модулю</td><td rowspan="2">БЕНЕФІЦІАРИ
– митні органи України;
– суб’єкти ЗЕД;
– ІТ-компанії</td></tr>
<tr><td>КЛЮЧОВІ РЕСУРСИ
– ЄАІС, «Інспектор»;
– фінансування з Державного бюджету України</td><td>ВТІЛЕННЯ
науковими працівниками та керівництвом СЛЕД, працівниками Держмитслужби за окремим планом</td></tr>
<tr><td colspan="2">СТРУКТУРА ВИТРАТ
– витрати Державного бюджету України на розвиток митної справи;
– кошти грантових програм;
– технічна допомога міжнародних організацій;
– приватні кошти</td><td colspan="3">ДОСЯГНЕННЯ МІСІЇ / ЗДІЙСНЕННЯ ВПЛИВУ
Розробка та впровадження програмного модулю щодо формування електронної заявки на проведення експертизи та обміну іншої інформації на всіх митних постах / митницях</td></tr>
</table>

Джерело: складено автором на основі [39]

В якості опорних точок виконання проєкту можливо запропонувати наступні заходи [1]: підготувати нормативні документи (законодавчі акти та розпорядчі акти органів державної влади) з питань практики застосування мобільної лабораторії у митній справі України; сформулювати список товарів та відповідних досліджень, щодо яких, з одного боку, створювати у кожному підрозділі СЛЕД можливість їх проведення економічно недоцільно, але з іншої сторони мати такі можливості СЛЕД необхідно з огляду на підтримання належного рівня митної безпеки держави; на підставі отриманої інформації сформулювати специфікацію на мобільну митну лабораторію з відповідними технічними характеристиками (за досвідом роботи мобільних лабораторій СВР USA, мобільні лабораторії не повинні бути багатопрофільними); розіслати специфікацію провідним світовим виробникам відповідних приборів та обладнання для отримання інформації про їх наявні можливості та пропозиції конструктивних рішень; на підставі отриманої інформації сформулювати та у

встановленому порядку підготувати бюджетний запит на фінансування окремої державної програми «Мобільна митна лабораторія» з Державного бюджету України відповідного року. Провести тендер на закупку необхідної кількості одиниць такої техніки; підпорядкувати Мобільну митну лабораторію Центральному офісу СЛЕД в м. Києві та розробити відповідний порядок її застосування та збору інформації для визначення продуктивності роботи цього підрозділу; провести аналіз результатів застосування мобільної лабораторії, розробити нове технічне завдання на наступні одиниці техніки; провести аналіз отриманого досвіду експлуатації мобільних лабораторій під час проведення митного контролю та митного оформлення товарів.

Індикаторами виконання цього завдання можуть слугувати такі показники, як: кількість розроблених мобільних лабораторій; кількість функціонуючих мобільних лабораторій; обсяг митних формальностей, що було здійснено із залученням мобільних лабораторій [39]. Загальна схема (канва) реалізації завдання щодо впровадження мобільних лабораторій наведена у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Загальна схема (канва) реалізації завдання щодо впровадження мобільних лабораторій

<table>
<tr>
<td rowspan="2">КЛЮЧОВІ ПАРТНЕРИ
митні органи України;
міжнародні організації;
підприємства сфери приладобудування</td>
<td>КЛЮЧОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
впровадження роботи мобільних лабораторій, оснащених за модульним принципом</td>
<td rowspan="2">ЦІННІСНА ПРОПОЗИЦІЯ
швидке відстеження потенційних ризиків та збільшення взаємо узгодженості в діях митників - хіміків та митників - офіцерів, що проводять процедури відбору проб</td>
<td>ЗАЛУЧЕННЯ БЕНЕФІЦІАРІВ
– науково - дослідні інститути, підприємства сфери приладобудування;
– розробка обладнання для мобільних лабораторій;
– міжнародні організації, суб’єкти ЗЕД;
– фінансування, грантові проєкти</td>
<td rowspan="2">БЕНЕФІЦІАРИ
митні органи України;
міжнародні організації;
суб’єкти ЗЕД;
науково-дослідні інститути підприємства приладобудування</td>
</tr>
<tr>
<td>КЛЮЧОВІ РЕСУРСИ
– науково-технічний потенціал,
– досвід митних адміністрацій країн</td>
<td>ВТІЛЕННЯ
працівниками керівництвом СЛЕД, працівниками Держмитслужби за окремим планом</td>
</tr>
</table>

Продовження таблиці 3.4

СТРУКТУРА ВИТРАТ	ДОСЯГНЕННЯ МІСІЇ / ЗДІЙСНЕННЯ ВПЛИВУ
– витрати Державного бюджету України на розвиток митної справи; – кошти грантових програм; – технічна допомога міжнародних організацій; приватні кошти	Розробка та впровадження роботи мобільних лабораторій, оснащених за модульним принципом

Джерело: складено автором на основі [39]

Отже, ефективне вдосконалення експертної діяльності митних лабораторій в Україні відіграє ключову роль у забезпеченні оперативного та якісного митного контролю. Запровадження багатоетапного аналізу зразків товарів та розробка спеціальних технічних умов для їх зберігання сприятиме швидкому виявленню потенційних ризиків. Крім того, використання портативних пристроїв для досліджень на митних кордонах дозволить здійснювати контроль без затримок. Розробка програмного модулю для електронного зв'язку між структурними підрозділами держмитслужби сприятиме швидкій обробці та обміну даними, забезпечуючи вчасне інформування посадових осіб. Врахування цих заходів дозволить значно збільшити ефективність митного контролю та підвищити рівень взаємодії між експертами митної служби, сприяючи запобіганню порушень та збільшенню впевненості в прийнятих рішеннях.

3.2. Товарознавча експертиза як основний вид митного контролю

Ефективна протидія злочинності сьогодні неможлива без використання спеціальних знань. Тому доцільним є залучення експертів з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження (цивільної справи). Сутність товарознавчої експертизи полягає в тому, щоб за допомогою товарознавчих досліджень вивчити споживчі властивості виробів, визначити фактичний стан їх якості та на основі цього обґрунтувати вартість наданих на дослідження об’єктів [43].

Основними завданнями товарознавчої експертизи є: визначення вартості товарної продукції; визначення належності товарів до класифікаційних

категорій, які прийняті у виробничо-торговельній сфері; визначення характеристик об'єктів дослідження відповідно до вимог Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності; визначення змін показників якості товарної продукції; установлення способу виробництва товарної продукції: промисловий чи саморобний, підприємства-виробника, країни - виробника; визначення відповідності упакування і транспортування, умов і термінів зберігання товарної продукції до вимог чинних правил [44].

Проведення товарознавчої експертизи складається з трьох основних етапів [45]:

- на першому етапі вирішується група завдань, пов'язаних із встановленням товарної належності досліджуваних об'єктів;
- на другому етапі вирішується група завдань, пов'язаних з визначенням рівня якості та фактичного стану об'єкта;
- на третьому етапі проводиться аналіз ринку досліджуваного товару в конкретному регіоні, в конкретний період часу з метою визначення ринкової вартості товару.

Головним завдання експерта є визначення рівня якості досліджуваного об'єкта. Вимоги до якості товару містяться в нормативно-технічній документації.

Т. Артюх проаналізував актуальні проблемні питання, що розв'язуються під час товарознавчої експертизи. Автор пропонує спрямувати їх на встановлення наступних фактів [46]: товарної приналежності досліджуваних об'єктів; одиниці товару до однорідної групи (типу, вигляду, моделі та ін.); наявності дефектів і їх характеру; ступеня зниження якості; придатності об'єктів для подальшого використання; дотримання/недотримання умов експлуатації та причинно-наслідкового зв'язку впливу конкретних факторів на зміну якості продукції; відповідності / невідповідності фактичних характеристик досліджуваних об'єктів аналогічним даним маркування або зафіксованим в нормативних, супровідних товарно-транспортних та інших документах; відповідності/невідповідності порядку приймання об'єктів правилам,

передбаченим чинним законодавством України; ринкової ціни і вартість об’єкту експертизи з урахуванням його фактичного стану.

З метою визначення наявності або відсутності дефектів, які можуть вплинути на вартість об’єкта, в сучасній процесуальній практиці використовують наступні методи:

- метод документальної перевірки (здійснюється на основі встановлення достатності і придатності інформації, яка міститься в документах, для проведення дослідження) [47];
- органолептичний метод (здійснюється на основі аналізу сприйняття органів відчуттів, яким визначаються такі показники якості товару: зовнішній вигляд (колір, форма, консистенція та ін.), запах, смак, звук, сприйняття на дотик, наявність дефектів);
- вимірювальний метод (здійснюється на основі технічних засобів вимірювання);
- метод вибіркової перевірки (здійснюється на основі перевірки однієї або декількох вибірок з поширенням результатів експертизи на всю партію);
- руйнівні випробування (здійснюється на основі використанням руйнівних методів контролю, під час яких може бути порушена придатність об’єкта до подальшого використання);
- неруйнівні випробування (здійснюється на основі застосуванням неруйнівних методів контролю, які не порушують придатність об’єкта до використання;
- лабораторні випробування (здійснюється на основі визначення фізико-хімічних, фізико-механічних, медико-біологічних та інших показників, які визначаються за допомогою лабораторних випробувань) [48];
- вартісний (здійснюється на основі визначення рівня якості продукції у вартісних одиницях на відповідний період часу) [47].

На сучасному етапі в Україні відсутні змістовні дослідження, методики та нормативно-правові акти, що стосуються проведення товарознавчої експертизи визначення вартості товарів (майна) в минулому періоді. Тому це питання

потребує подальшого вивчення в напрямку запровадження єдиного підходу та законодавчої бази оцінки товарів, створення електронної бази цінових пропозицій за минулі періоди, які будуть використовуватись у експертній практиці [49].

Складність проведення товарознавчих експертиз в умовах воєнного стану полягає також у відсутності методичних рекомендацій щодо розрахунку матеріальної шкоди, нанесеної рухомому майну внаслідок військових дій та терористичних актів. В останній час роз'яснення та рекомендації з визначення вартості рухомого майна (товарів, обладнання і т. п.) надаються шляхом складання Звітів про науково-дослідну роботу результатами яких є методики судової експертизи або методичні рекомендації. Це як правило тривалий процес, але обставини, що сталися, зараз вимагають негайно надати судовим експертам товарознавцям рекомендації щодо розрахунку матеріальної шкоди, нанесеної рухомому майну внаслідок військових дій та терористичних актів [50].

Наступною є проблема відсутності вихідних даних про ринок подібного майна станом на дату оцінки. Відповідно для визначення вартості ненаданого до огляду майна (товару) як вихідні дані для дослідження використовуються відомості, що знаходяться у матеріалах справи (протоколах допитів і пояснень обвинувачених, позивачів, відповідачів, свідків тощо). У таких випадках у документі про призначення експертизи (залучення експерта) зазначається про відсутність об'єкта та вказуються матеріали справи, на підставі яких повинна проводитись експертиза (рахунки, товарно-транспортні накладні, описи в позовних заявах, протоколах допиту потерпілих тощо) [49; 50].

Зважаючи на виклики воєнного часу, однією зі сторін зазначеної проблеми є складність ідентифікації пошкоджених або знищених об'єктів товарознавчої експертизи. Так, власники майна, що постраждало внаслідок бойових дій, можуть втратити певні документи на майно, не пам'ятати важливих дат, назв, марок, основних технічних характеристик, конструктивних особливостей або матеріалів виготовлення тих чи інших матеріальних об'єктів. Ці обставини значно ускладнюють проведення експертизи [49].

Ще одна проблема постає під час залучення судових експертів до огляду гуманітарної допомоги з метою ідентифікації та класифікації іноземних харчових продуктів та нехарчової продукції. І вона полягає не лише у відсутності методичного забезпечення для визначення вартості товарів іноземного походження, а й у виявленні цінових пропозицій за межами митної території України.

Шляхом критичного аналізу встановлених проблем запропоновано напрями їх вирішення, а саме:

- розроблення для користування судовими експертами-товарознавцям рекомендацій щодо розрахунку матеріальної шкоди, нанесеної рухомому майну внаслідок військових дій та терористичних актів, з роз'ясненнями та алгоритмами дій і розрахунків;
- проведення експертизи за матеріалами справи: рахунками, товарно-транспортними накладними тощо;
- розробка методики ідентифікації об'єктів за неповними даними та узгодження нормативно-правової бази оцінки майна з вимогами та умовами виконання експертиз під час воєнного стану;
- створення електронних баз даних про ціни та пропозиції за минулі періоди, які будуть використовуватись у експертній практиці;
- запровадження єдиних підходів до визначення вартості на дату в минулому;
- продовження підготовки кадрів, розробка рекомендацій про оплату праці та встановлення прогресивної оплати праці судових експертів залежно від кількісті та складності проведених судових експертиз.

ВИСНОВКИ

Дослідивши правила та методи проведення експертизи в митній справі, можемо зробити узагальнюючі висновки.

1. Охарактеризувавши організаційно – економічні аспекти проведення експертизи в митній справі, з’ясовано, що митна експертиза відображає собою системний аналіз товарів і предметів, що перетинають митний кордон, з метою визначення їх придатності для митного оформлення та відповідності митним правилам. Цей процес забезпечується кваліфікованими фахівцями за допомогою спеціальних методів і технічних засобів з метою забезпечення об'єктивності і достовірності результатів. Митні експерти виконують важливу роль у забезпеченні дотримання митних правил, включаючи боротьбу з контрабандою. Вони охоплюють різноманітні напрямки, такі як хімічна, класифікаційна, матеріалознавча, товарознавча, гемологічна та інші експертизи, спрямовані на визначення якості, складу та характеристик товарів. Крім того, вони пов'язані з трьома видами діяльності митних органів: митним оформленням, митним контролем та розслідуванням порушень.

2. Дослідивши основні завдання під час проведення митної експертизи, встановлено, що митна експертиза є важливою у забезпеченні безпеки та ефективності митного контролю, перевіряючи товари на відповідність митним правилам і виявляючи недекларовані товари або порушення. Точна постановка завдань для експертизи є критичною, оскільки від неї залежить чіткість і точність результатів. Завдання мають бути ясно сформульовані, не виходити за рамки компетенції експертів і мати прямий зв'язок з об'єктом дослідження. Визначені основні завдання митної експертизи, включають фінансовий, контрольний, економічний, кримінально-статистичний та охоронний аспекти. Ефективність митного контролю значно підвищується завдяки правильній організації та постановці завдань для митної експертизи.

3. Оцінивши ефективність діяльності спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в системі регулювання митної

справи, визначено, що СЛЕД в митній справі полягають у виявленні та запобіганні незаконних дій під час митного оформлення товарів, що перетинають кордон. Експертизи допомагають встановити походження, вартість та дійсність документів на товари, а також оцінити їхню культурну цінність. Це важлива складова управління митною справою, яка сприяє виявленню та запобіганню незаконних дій під час митного контролю. Завдання СЛЕД Держмитслужби включають проведення наукових досліджень, забезпечення виконання державної податкової та митної політики, а також боротьбу з порушеннями в цих сферах. Лабораторія має самостійний статус і відповідає за розгляд звернень громадян і юридичних осіб, надаючи консультації. Крім того, вона контролює дотримання законодавства та розробляє методичні рекомендації для підвищення якості експертних досліджень.

4. Здійснивши аналіз функціонування спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби в контексті проведення митних експертиз, встановлено, що загальний аналіз даних показує динаміку діяльності Держмитслужби України протягом періоду з 2019 по 2023 рік. Було помічено збільшення обсягу роботи у 2019 році, але у наступні роки (2020-2021) спостерігалося помітне зменшення, що може бути зумовлене різними факторами, включаючи зміни в економічних і політичних умовах. Проте у 2023 році відзначається позитивна тенденція - знову спостерігається зростання активності, що може свідчити про певне відновлення ситуації. Порівняно з 2019 роком, показники ефективності досліджень проб зменшуються, що може вказувати на зростання складнощів у виявленні відмінностей між заявленими характеристиками товарів і їх фактичними властивостями.

5. Визначивши напрями удосконалення діяльності митних лабораторій, з’ясовано, вдосконалення діяльності митних лабораторій в Україні через застосування нових методів і технологій є ключовим для забезпечення якісного та оперативного митного контролю. Шляхом впровадження багатоетапного аналізу зразків товарів та розробки спеціальних умов для їх зберігання можна значно підвищити швидкість виявлення потенційних ризиків. Використання

портативних пристроїв для досліджень на митних кордонах дозволить проводити контроль без затримок, що важливо для ефективного митного контролю. Розробка програмного модулю для електронного зв'язку між структурними підрозділами Держмитслужби сприятиме швидкій обробці та обміну даними, забезпечуючи вчасне інформування посадових осіб і підвищуючи їхню впевненість у прийнятих рішеннях. Урахування цих заходів у вдосконаленні правил та методів митного контролю буде сприяти підвищенню ефективності цієї діяльності та поліпшенню співпраці між експертами митної служби, що в свою чергу сприятиме запобіганню порушень.

6. Дослідивши товарознавчу експертизу як основного вид митного контролю, визначено, що сучасна робота митних лабораторій неможлива без експертної підтримки, зокрема, товарознавчої експертизи, яка досліджує споживчі властивості та якість товарів для визначення їхньої вартості. Під час товарознавчої експертизи важливо встановлювати різноманітні факти, такі як класифікація товару, наявність дефектів, ступінь зниження якості та відповідність нормам та стандартам. На сучасному етапі в Україні існує велика проблема відсутності систематичних досліджень, методик та нормативно-правових актів, які регулюють проведення товарознавчої експертизи та визначення вартості товарів у минулому періоді. Це ставить під сумнів якість та об'єктивність експертиз, що є критично важливим у ситуаціях воєнного стану. Для вирішення цих проблем необхідно розробити єдиний підхід до проведення експертиз та створити відповідну законодавчу базу, включаючи електронну базу цінових пропозицій за минулі періоди. Поряд із цим, необхідно розробити методичні рекомендації щодо розрахунку матеріальної шкоди, завданої рухомому майну внаслідок військових дій та терористичних актів, для надання оперативної підтримки судовим експертам у складних ситуаціях. Такі заходи сприятимуть покращенню ефективності та об'єктивності проведення товарознавчих експертиз в умовах воєнного часу та підвищать довіру до результатів таких експертиз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text (дата звернення 26.02.2024 р)

2. Бавико О. Є. Експертиза товарів як складовий елемент митного супроводу зовнішньоекономічних операцій: завдання та алгоритм здійснення. *Вісн. Дон. нац. ун-ту економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Сер. Економ. науки : наук. журн.* 2018. № 1 (68). С. 5–13.

3. Ємченко І. В. Роль експертних досліджень у митній практиці України. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія товарознавча*. 2016. Вип. 16. С. 134–137

4. Єфіменко Л. Л. Аналіз правового забезпечення та організації взяття проб (зразків) товарів під час здійснення митного контролю. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць*. 2018. № 3 (39). С. 122–125

5. Пунда О. О., Арзянцева Д. А. Розвиток системи митних експертиз в Україні в контексті дотримання вимог Європейського Союзу. *Університетські наукові записки*. 2019. № 4

6. Найденко О. Є. Нормативно-правове забезпечення проведення експертиз в митній справі / О. Є. Найденко // *Бізнес-навігатор*. – 2022. – №3(70) – С. 121–127.

7. Брачук А. О. Митні експертизи: поняття, характеристика та види. Митна справа. 2015. № 3 (99). С. 62 -67.

8. European Customs Laboratories // European Commission: Taxation and Customs Union. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business /customscontrols/eu-customs-laboratories_en#role% 20of%20customs% 20laboratories (дата звернення 26.02.2024 р)

9. Волянюк М. *Сутність митних експертиз як елементу митного контролю*. 2017. PhD Thesis. Тернопіль: ТНЕУ.

10. Сташевська І. В., Петренко І. С. Проведення товарознавчих експертиз із визначення кодів товару згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 2(36). С. 104–114.

11. Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 02 грудня 2016 року № 1058: наказ Міністерства фінансів України від 01.09.2023 № 480. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1693-16#Text (дата звернення 26.02.2024 р)

12. Про затвердження форм процесуальних документів у справах про порушення митних правил: наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2012 р. № 652. ЦВЬ: https://zakon.rada.govua/laws/show/z1015-12#Text (дата звернення 26.02.2024 р)

13. Сугак І.М. *Поняття та види митних експертиз*. 2015. PhD Thesis.

14. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII (в ред. від 01.08.2022 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text (дата звернення 26.02.2024 р)

15. Басиста І. В. Проведення експертиз у кримінальних провадженнях: сучасні реалії законодавчого унормування. *Криміналістика і судова експертиза*. 2018. Вип. 63. С. 144-152.

16. Будз О. Ф. Розвиток управління митним обслуговуванням підприємств : дис. … д-ра філософії : 292 / Національний університет “Львівська Політехніка”. Львів, 2020. 249 с.

17. Варавіна І. А., Самкова О. П., Плотніцька А. В. Проблеми, пов’язані із вирішенням основних завдань при проведенні досліджень у сільському господарстві (сільськогосподарській експертизі). *Криміналістика і судова експертиза*. 2018. Вип. 63. С. 385-396.

18. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України № 53/5 від 08.10.98

р. URL: https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/z0705-98#Text. (дата звернення 26.02.2024 р)

19. Питання до судового експерта-товарознавця. *НСЕО. Незалежна судова експертиза та оцінка*. 02.07.2021. URL: https://sudexpert.vn.ua/ua/a412537-pitannya-sudovogo-eksperta.html. (дата звернення 26.02.2024 р)

20. Тарасютіна С. В. Особливості товарознавчого дослідження товарів медичного призначення. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2019. № 20. С. 424-434.

21. Види питань та їх класифікація: по формі, функціям і змісту. URL: https://library/read/25322. (дата звернення 26.02.2024 р)

22. Маслова А. Б. Органи, що реалізують державну митну політику, як складова системи публічного адміністрування: людиноцентристська концепція трансформації : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2021. 444 с.

23. Митна справа України : підручник / П. В. Пашко, В. В. Ченцов, Н. В. Мережко та ін. ; за заг. ред. П. В. Пашка. К.: Університет ДФС України, 2017. 442 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 100).

24. Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави. Указу Президента України від 08.11.2019 р. № 837. URL: https://www.president.gov.ua/documents/8372019-30389 (дата звернення 01.03.2024 р)

25. Про затвердження Положення про Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень Держмитслужби. Наказ Держмитслужби від 23.10.2019 р. №18. URL: https://customs.gov.ua/ (дата звернення 01.03.2024 р)

26. Про визначення зони діяльності Спеціальної лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби. Наказ Держмитслужби №37 від 05.02.2020 р. URL: https://customs.gov.ua/ (дата звернення 01.03.2024 р)

27. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.2003 № 1807. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-2003-%D0%BF#Text (дата звернення 01.03.2024 р)

28. Про затвердження Порядку прийняття та оприлюднення рішень щодо зобов'язуючої інформації, розгляду звернення підприємства про продовження строку використання рішення щодо зобов'язуючої інформації, відшкодування коштів за проведення досліджень (аналізів, експертиз) проб (зразків) товарів для прийняття митним органом рішень щодо зобов'язуючої інформації та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Мінфін України; Наказ, Порядок, Заява [...] від 23.12.2022 № 455. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0344-23#doc_info (дата звернення 01.03.2024 р)

29. Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 02 грудня 2016 року № 1058: Мінфін України; Наказ від 01.09.2023 № 480. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1831-23#doc_info (дата звернення 01.03.2024 р)

30. Авраменко Н. Кульганік О. Роль митних експертиз у зовнішньоекономічній діяльності суб'єктів підприємництва. *Економіка та суспільство*, 2023, 57.

31. Офіційні дані Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби. Державна митна служба України. Офіційний сайт URL: https://customs.gov.ua/spetsializovana-laboratoriia-z-pitan-ekspertizi-tadoslidzhen-derzhmitsluzhbi (дата звернення 01.03.2024 р)

32. Деякі питання реалізації принципу «єдиного вікна», особливо під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.20016 № 364 URL : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249107456. (дата звернення 01.03.2024 р)

33. Про затвердження Порядку здійснення фото-, відеофіксації митних та інших формальностей, які проводяться контролюючими органами : Постанова

Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 370 // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 112.

34. Митна лабораторія отримала атестат про акредитацію у Національному агентстві акредитації України. URL: https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/mitna-laboratoriia-otrimala-atestat-pro-akreditatsiiu-u-natsionalnomu-agentstvi-akreditatsiyi-ukrayini-573?fbclid=IwAR0-9bfQeVRUGC8V1le9hxdG1szKKEOD5HdRkhdAz7QNfQKgtv1Lo2rmFKs#scrollTop=0 (дата звернення 01.03.2024 р)

35. Підсумки експертної роботи Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень Держмитслужби за 2019-2023 роки. URL: https://customs.gov.ua/spetsializovana-laboratoriia-z-pitan-ekspertizi-ta-doslidzhen-derzhmitsluzhbi (дата звернення 10.03.2024 р)

36. Пунда О. Арзянцева Д. Розвиток системи митних експертиз в Україні в контексті дотримання вимог Європейського Союзу. *University Scientific Notes*, (4 (72)), 106-117. 2019

37. Report of the Working Party on Customs Questions affecting Transport on its 149th session. *United Nations Economic Commission for Europe*. URL : http://bit.ly/2TQx40B. (дата звернення 16.03.2024 р)

38. Customs Laboratories Plenary Meeting. Report of the 20th Plenary Meeting of the Customs Laboratories European Network. *European Commission*. URL: http://bit.ly/2Qb7zVl. (дата звернення 16.03.2024 р)

39. Сушкова О. Є. Щодо окремих напрямів розвитку системи податкових та митних експертиз в Україні. *Митна безпека*, (3), 115-127. 2019

40. Ємець А. В. Концептуальні напрями подальшого розвитку експертної роботи в митній справі у контексті забезпечення митної безпеки держави. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 1(18). С. 37-47

41. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 (у зміненій редакції). URL: http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_643 (дата звернення: 16.03.2024)

42. Сушкова О.Є. Специфіка діяльності митних лабораторій ЄС. *Митна безпека*. 2018. № 1(2). С. 194-207

43. Шитова Л. В. Актуальні питання судової товарознавчої експертизи: дефекти товарів та їх вплив на визначення вартості / Л. В. Шитова, Є. М. Собакарь // *Молодий вчений*. - 2019. - № 8(2). - С. 295-299. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_8(2)__34. (дата звернення: 20.03.2024)

44. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» від 03.10.1998 р. № 705/3145 / Відомості Верховної Ради України: сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98 (дата звернення: 20.03.2024)

45. Експертизи в судочинстві України / за заг. ред. В.Г. Гончаренка. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 504 с

46. Артюх Т.М. Методологічні проблеми товарознавчої експертизи коштовностей. *Вісник КНТЕУ*. 2003. № 4. С. 49–57

47. Шевченко О.В. Використання спеціальних товарознавчих знань під час досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 317 с

48. Назаренко Л.О. Експертиза товарів (Експертиза продовольчих товарів): навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 312 с

49. Методика визначення вартості майна, Харківський НДІСЕ Міністерства юстиції України, 2004 (реєстраційний код – 12.1.15)

50. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон № 2639-VIII від 06.12.2018. Верховна Рада України. (2018). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-02 (дата звернення: 20.03.2024).

ДОДАТКИ